

T.C.
BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI
EBELİK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ADLİ VAKAYA YAKLAŞIMDA EBE VE HEMŞİRELERİN ADİL
DÜNYA İNANCI İLE EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ**

Ece AKGÜDEN

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Avcı

Şubat, 2024

T.C.
BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EBELİK ANABİLİM DALI
EBELİK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ADLİ VAKAYA YAKLAŞIMDA EBE VE HEMŞİRELERİN ADİL
DÜNYA İNANCI İLE EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ**

Ece AKGÜDEN

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Avcı

Şubat, 2024

ECE AKGÜDEN	BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ	YÜKSEK LİSANS TEZİ	2024

Tez Onay Sayfası

Beyan

Bu tezin bana ait olduğunu, tüm aşamalarında etik dışı davranışımın olmadığını, içinde yer alan bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, kullanmış olduğum bütün bilgilere kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin yürütülmesi ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Ece Akgüden

İmza

İthaf

Tezimi hayatım boyunca her zaman bana destek olan anneme ve 4 yıl önce vefat eden babama ithaf ediyorum.

Teşekkür

Yüksek lisans sürecimde üzerimde çok emeği bulunan, tez çalışmamın tüm aşamalarında titizlikle yardımcı olan, her zaman desteğini hissettiğim, bilgisi ve deneyimleriyle beni aydınlatan kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Avcı ‘ya,

Ders döneminde bizlere bilgisini aktaran ve yol gösteren Prof. Dr. Nezihe Kızılkaya Beji ve Dr. Öğr. Üyesi Gülsen Çayır’a,

Mesleğimi öğrenmemde emeği geçen tüm lisans hocalarıma,

Küçüklüğümünden itibaren beni hep destekleyen teyzelerim Dr. Öğr. Üyesi İkbâl Süheyla Altay ve Dr. Öğr. Üyesi Beyza Altay’a,

Beraber yüksek lisans sürecinde hep yan yana olduğum sınıf arkadaşlarım Nihal İnce, Esra Karaşin ve Zeynep Tuncay’a,

Tüm süreçte yanımda olan manevi kız kardeşim Gamze Gençler, eniştem Mert Yurdatapan ve kıymetlilerim Sabiha Araz, Büşra Kaykun, Şevval Fidan, Ceyda Nur Canseven, Ayşegül Tüfekçi, Meryem Yılmaz, Tutku Kıyak, Seyit Can Albal ve Hamza Adabağ’a,

Sağlık liselerinde beraber çalıştığım destek olan tüm öğretmen arkadaşlarıma,

Tez çalışmama katılım gösteren herkese tüm kalbimle sonsuz teşekkür ediyorum.

İçindekiler	Sayfa No
İç Kapak	-
Onay Sayfası	-
Beyan	iii
İthaf.....	iv
Teşekkür	v
İçindekiler	vi
Simge/Sembol ve Kısaltmalar Listesi	vii
Tablo Listesi	viii
Şekil Listesi	ix
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	x
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler	xi
1. Giriş ve Amaç	1
2. Genel Bilgiler	3
2.1. Adli Vaka	3
2.2. Adli Vaka Türleri	3
2.2.1. Ateşli Silah Yaralanmaları.....	3
2.2.2. Kesici-Delici-Ezici Alet Yaralanmaları.....	4
2.2.3. Kazalar.....	4
2.2.4. Yanıklar	5
2.2.5. Zehirlenmeler.....	6
2.2.6. Cinsel İstismar.....	6
2.2.7. Çocuk İstismarı.....	6
2.2.8. Aile İçi Şiddet.....	7
2.2.9. Asfiksi	7
2.2.10. İntihar	7
2.3. Adli Olgu Değerlendirme Ögeleri	8
2.3.1. Adli Olgularda Öykü	8
2.3.2. Adli Olgularda Fizik Muayene	8
2.3.3. Adli Olgularda Delil Tanımlama	8
2.3.4. Adli Olgularda Delil Toplama	8
2.3.5. Adli Olgularda Delil Koruma	9

2.3.6. Adli Olgularda Delil Kayıt Etme	9
2.3.7. Adli Olgularda Delil Koruma Zinciri	9
2.4. Adli Ebelik ve Adli Hemşirelik.....	9
2.4.1. Adli Ebelik ve Adli Hemşirelik Çalışma Alanları	11
2.4.2. Adli Ebeliğin ve Adli Hemşireliğin Dünyada ve Türkiye' deki Tarihsel Gelişimi.....	12
2.4.3. Adli Konularda Ebeğin ve Hemşirenin Rol ve Sorumluluğu	13
2.4.4. Ebelerin ve Hemşirelerin Sıklıkla Karşılaştıkları Adli Olgular.....	13
2.5. Adil Dünya İnancı	13
2.5.1. Kişisel ve Genel Adil Dünya İnancı	14
2.5.2. Adil Dünya İnancını Etkileyen Faktörler	14
2.5.3. Ebe ve Hemşirelerde Adil Dünya İnancı	15
2.5.4. Adli Vakaların Adil Dünya İnancı ile İlişkisi.....	15
2.6. Empati.....	16
2.6.1 Empatik Eğilim	16
2.6.2. Empatik Eğilimin Gelişme Süreci.....	16
2.6.3. Ebe ve Hemşirelerde Empatik Eğilim.....	17
2.6.4. Adli Vakaların Empatik Eğilim Düzeyleriyle İlişkisi	18
2.7. Adli Vakalara Yaklaşımda Ebe ve Hemşirelerin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Düzeylerinin İlişkisi	18
3. Gereç ve Yöntem.....	19
3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi.....	19
3.2. Araştırmanın Uygulandığı Yer ve Zaman.....	19
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi.....	19
3.4. Araştırma Soruları.....	20
3.5. Veri Toplama Araçları	20
3.6. Veri Toplama Yöntemleri	22
3.7. Verilerin Değerlendirilmesi.....	22
3.8. Araştırmanın Etik Yönü.....	23
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	23
4. Bulgular.....	24
5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	44
5.1. Tartışma.....	44

5.2. Sonuç	48
5.3. Öneriler.....	49
6.Kaynakça.....	51
7. Ekler	59
Ek 1. Kurum İzin Yazısı	59
Ek 2.1. Adil Dünya İnancı Ölçeği Kullanım İzni	60
Ek 2.2. Empatik Eğilim Ölçeği Kullanım İzni.....	61
Ek 3.1.1. Kişisel Bilgi Formu (Öğrenciler için).....	62
Ek 3.1.2. Kişisel Bilgi Formu (Çalışanlar için).....	64
Ek 3.2. Adil Dünya İnancı Ölçeği.....	66
Ek 3.3. Empatik Eğilim Ölçeği.....	67
Ek 3.4. Adli Vaka Senaryoları.....	68
Ek 4. Gönüllü Olur Formu.....	72
Ek 5. Etik Kurul Onayı.....	73
8. Özgeçmiş.....	74
9. İntihal Raporu.....	76

Simge/Sembol ve Kısaltmalar Listesi

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

ÇİM: Çocuk İzlem Merkezi

EB: Empatik Beceri

EE: Empatik Eğilim

IAFN: International Association of Forensic Nurses (Uluslararası Adli Hemşireler Birliği)

ICM: International Confederation of Midwives (Uluslararası Ebelik Konfederasyonu)

TCK: Türk Ceza Kanunu

WHO: World Health Organisation (Dünya Sağlık Örgütü)

Tablo Listesi	Sayfa No
Tablo1: Normal Dağılım	22
Tablo 2: Çalışanların ve Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı	25
Tablo 3: Çalışanların Mesleki Özelliklerinin Dağılımı	26
Tablo 4: Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Özelliklerinin Dağılımı	27
Tablo 5: Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Uygulama Durumlarının Dağılımı	29
Tablo 6: Gruplara Göre Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Ölçeği Puanlarının Ortalamasının Karşılaştırılması	31
Tablo 7: Gruplara Göre Vaka Senaryolarına Verilen Yanıtlarının Dağılımı	32
Tablo 8. Gruplara Göre Olgulara Verilen Yanıtlarının Dağılımı	36
Tablo 9: Çalışanların Sosyo-Demografik ve Mesleki Özelliklerinin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Karşılaştırılması	38
Tablo 10: Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Karşılaştırılması	39
Tablo 11: Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Karşılaştırılması	41
Tablo 12: Çalışanların ve Öğrencilerin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları Arasındaki Korelasyon	43

TÜRKÇE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELELER

Akgüden, E. (2024). Adli Vakaya Yaklaşımda Ebe ve Hemşirelerin Adil Dünya İnancı ile Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Çalışma, adli vakaya yaklaşımda ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi amacıyla Ekim 2022 – Şubat 2023 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak yapıldı. Araştırmanın evrenini İstanbul’un Avrupa yakasında bulunan Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi’nde çalışmakta olan ebe ve hemşirelerin tümü (ebe sayısı:95; hemşire sayısı:130; toplam: 225) ile Avrupa yakasındaki bir vakıf üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi ebelik ve hemşirelik bölümlerinde aktif olarak eğitim öğretime devam eden 3 ile 4. sınıf öğrencilerinin tümü (ebelik 3. Sınıf: 70; ebelik 4. Sınıf: 53; hemşirelik 3. Sınıf: 108; hemşirelik 4. Sınıf: 128; toplam: 359) oluşturdu. Çalışmaya 118 ebe/hemşire ve 146 öğrenci olmak üzere 264 kişi dahil edildi. Verinin toplanmasında; “Kişisel Bilgi Formu”, “Adil Dünya İnancı Ölçeği”, “Empatik Eğilim Ölçeği” ve “Adli Vaka Senaryoları” kullanıldı. Çalışanların %77.1’nin öğrencilerin %89.7’sinin adli vakaya yaklaşım ile ilgili eğitim almadığı; çalışanların %61.9’unun öğrencilerin %89.7’sinin adli vakalarda ne yapılması gerektiğini bilmediği; çalışanların %67.8’inin öğrencilerin %69.9’unun adli vakalarda kendisini yetersiz hissettiği belirlendi. Gruplara göre adil dünya inancı ile empatik eğilim ölçeği toplam puan ortalamalarının farklılık göstermediği görüldü. Empatik eğilim toplam puan ortalaması ile adil dünya inancı puan ortalaması arasında çalışanlarda ve öğrencilerde zayıf pozitif yönde bir ilişki olduğu; çalışanların empatik eğilim toplam puan ortalamasının adli vakalarda kendini yeterli hissetme durumuna etki ettiği görüldü. Sonuç olarak ebe, hemşire ve öğrencilerin adli vakaya yaklaşım konusunda yetersiz olduğu, empatik eğilim toplam puanı ile adil dünya inancı toplam puanı arasında çalışanlarda ve öğrencilerde düşük yönde bir ilişki olduğu, adli vakaya yaklaşım konusunda eğitim almış olmanın ve yönetmelik bilmenin empatik eğilim düzeyini etkilediği görüldü.

Anahtar kelimeler: Adil dünya inancı, adli vaka, ebe, empati, hemşire

İNGİLİZCE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

Akgüden, E. (2024). Investigation of empathic tendency levels of midwives and nurses with fair world belief in approaching forensic case. Master's Thesis, Biruni University Institute of Postgraduate Education, Istanbul.

The study was conducted as a descriptive study between October 2022 and February 2023 in order to examine the fair world belief and empathic tendency levels of midwives and nurses in approach to forensic cases. The population of the study consisted of all midwives and nurses (midwives: 95; nurses: 130; total: 225) working in the Obstetrics and Gynecology Hospital on the European side of Istanbul and all 3rd and 4th year students (midwives 3rd year: 70; midwives 4th year: 53; nurses 3rd year: 108; nurses 4th year: 128; total: 359) actively continuing their education in the Midwifery and Nursing Departments of the Faculty of Health Sciences of a Foundation University on the European side. The study included 264 participants, 118 midwives/nurses and 146 students. The "Personal Information Form", "Just World Belief Scale", "Empathic Tendency Scale" and "Forensic Case Scenarios" were used to collect data. It was found that 77.1% of the employees and 89.7% of the students did not receive training on how to handle forensic cases; 61.9% of the employees and 89.7% of the students did not know what to do in forensic cases; 67.8% of the employees and 69.9% of the students felt inadequate in forensic cases. It was seen that the mean total scores of the Just World Belief and Empathic Tendency scales did not differ according to the groups. There was a weak positive correlation between the mean total score of empathic tendency and the mean total score of just world belief in employees and students; it was seen that the mean total score of empathic tendency of employees affected their feeling of competence in forensic cases. As a result, it was seen that midwives, nurses and students were inadequate in approaching forensic cases, there was a low correlation between the total score of empathic tendency and the total score of just world belief in employees and students, having received training on approaching forensic cases and knowing the regulations affected the level of empathic tendency.

Key words: Just worldview, forensic case, midwife, empathy, nurse.

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Kişilerin, bir başka kişinin veya kendisinin davranışı sonucunda oluşabilecek fizyolojik veya psikolojik hasar meydana getirdiği olaylar adli olarak incelenmesi gereken olaylardır (Bahar, 2008). Adli vakalar kişinin beden ve ruh sağlığında bozulmaya neden olabilen veya kişinin ölümüne yol açabilen durumlardır. Bireylerin kanunlarda suç olarak belirtilen olayların uygulaması adli vakaları meydana getirir (Topçu, 2015). Travma yaratan bütün kazalar da sebebi belli olana kadar adli vaka olarak kabul edilmektedir (Eyüp, 2019). Adli vaka olarak yetkililere bildirilmesi gereken vakalar; ateşli silah ve patlayıcı madde yaralanmaları, kesici, kesici-delici, delici, kesici-ezici ve ezici alet yaralanmaları, cinsel suçlar, kriminal düşükler, işkence iddiaları, malpraktis, trafik kazaları, darp olguları, iş kazaları, zehirlenmeler, düşmeler, yanıklar, elektrik akımına maruz kalma, mekanik asfiksi olguları, sindirim kanalına oral-anal yoldan yabancı cisim girmesi, intihar girişimleri, her türlü ihmal ve istismar vakalarıdır (Demir, 2016).

Çoğunlukla adli vakalara acil müdahale edilmesi gerekir (Demir, 2016). Bu müdahalede hastanelerde genel olarak mağdur ya da suçlularla ilk temas eden sağlık profesyoneli ebeler ve hemşirelerdir (Çelik, 2019; Kaya Odabaş ve Taşpınar, 2020). Adli vakaların bildirimi ile değerlendirilmesinde hekim, ebe ve hemşireler sorumludur (Özorhon, Altınkaya, Apay, 2017). Adli değerlendirmede; öykü alma, fiziksel muayene, adli kanıtların tanımlanması, toplanması, saklanması, kayıt altına alınması ve krizle müdahalede kanunlara ve yapılan çalışmalara bakıldığında ebe/hemşirelere önemli görevler düştüğü görülmektedir (Özden ve Yıldırım, 2009; Kaya Odabaş ve Taşpınar, 2020). Ebe ve hemşirelerin bu basamakları uygulayacak bilgi, beceri ve anlayışta olması oldukça önemlidir. Fiziksel, bilgisel, kimyasal ve iz delili olmak üzere dört grupta incelenen adli deliller şüpheli veya mağdurla ilişkisi tespit edilirse delil olma özelliği taşır ve mahkemeye sunulur (Cavlı, 2021).

Hemşirelik/ebelik mesleğinde iletişim ve adiliyet çok önemlidir. Mesleğin icrası süresince kişiler arası iletişim, empatik eğilim ve bireylere eşit/adil davranmak gerekir (Altınoluk, 2014).

Adil dünya inancı kişinin yaşamını tahmin edilebilir ve yaşanabilir kılmasını sağlayan, kişinin kendisini çevresine göre yönlendirmesini sağlayan bir varsayım, sanıdır. Kişinin kendi düşüncesinde kurduğu inanç şekli ihlal edildiğinde kızgın ve

sarsılmış olur. Adil dünya inancı; genel adil dünya inancı ve kişisel adil dünya inancı olarak iki şekilde ifade edilir. Dünyanın kişinin kendisine ne kadar adil davrandığı düşüncesi kişisel adil dünya inancını, diğerlerine karşı ne kadar adil davrandığı düşüncesi ise genel adil dünya inancını ifade eder. Adil dünya inancı kişisel iyi oluş durumunu desteklerken genel adil dünya inancı olumsuz sosyal tutumlara neden olur (Kocagazioğlu, 2019).

Empati, insanın kendini karşısındaki kişinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini tam olarak anlamasıdır. Duygu ve algılarla olan bu süreçte kişi karşısındakinin duygu ve düşüncelerini onun bakış açısıyla anlamaya çalışır (Altınoluk, 2014). İnsanlar arasındaki iletişimi kolaylaştıran ve onları yakınlaştıran en önemli öge empatidir. Başkaları tarafından anlaşıldığını gören insanlar toplumda daha uyumlu olurlar. Rahatlar ve kendilerini daha iyi hissederler. Empati kurmak sadece karşıdaki kişi için değil aynı zamanda empatiyi kuran içinde önemli ve faydalı bir davranıştır. Empati yapabilen kişiler çevrelerine de faydalı olabilmektedirler (Beyaz, 2016).

Bu çalışmada, iletişim, bilgi ve becerilerinin önemi doğrultusunda adli vakaya yaklaşımda ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Adli Vaka

Başkasının veya kişinin kendisinin, kasıtlı veya kasıtlı olmayarak yapılan davranışları sonucu bireyin fiziksel veya psikolojik sağlığını kaybetmesi ya da ölümüne yol açması adli vaka olarak tanımlanmaktadır (Topçu, 2015; Altın, 2021; Akpınar, 2021). Adli vaka olarak ele alınan vakalar aşağıda belirtilmiştir (Topçu, 2015; Demir, 2016; Eyüp, 2019);

Ateşli silah ve patlayıcı madde yaralanmaları	Kesici-delici-ezici alet yaralanmaları	Trafik kazaları, düşmeler, darp olguları, iş kazaları	Cinsel saldırılar
Çocuk ve yaşlı istismarları	Zehirlenmeler (ilaç, boğucu gazlar vb.)	Yanıklar	Elektrik ve yıldırım çarpmaları
İntihar girişimleri	Asfiksi vakaları (ası, elle veya ipe boğulma, suda boğulma vb.)	İşkence iddiaları	Bütün cinayet, intihar, kaza orijinli olduğu şüphesi olan ölümler

Şekil 1. Adli Vaka Türleri

2.2. Adli Vaka Türleri

2.2.1. Ateşli silah yaralanmaları

Tabanca, tüfek gibi aletler ile etrafa mermi ve saçma gibi materyallerin saçılmasıyla vücutta oluşturduğu yaralara ateşli silah yaralanması denir. Vücutta oluşan yaranın türü merminin hızı ile ilişkilidir. Ateşli silah yaralanması nedeniyle oluşan yaralarda giriş deliği, traje (merminin vücutta gittiği yol) ve çıkış deliği bulunur. Yargı organları açısından orijinin belirlenmesi ve atış mesafesinin hesaplanması önemli olduğu için atış artıkları ve hedefteki deliller iyi değerlendirilmelidir. “**Kontüzyon halkası**” veya “**vurma halkası**” dediğimiz merminin vücuda girerken ısının ve sürtünmenin yarattığı etki ile ciltte bir sıyrık oluşur. Oluşturduğu bu koyu kahverengi halka giriş deliği etrafından kaybolmaz. “**Silinti halkası**” ise vurma halkasının kenarında mermi çekirdeği üzerinde bulunan

materyal kıyafetler ya da deri çevresinde delik kenarlarında ilk atışlarda görülür (Topçu, 2015; Eyüp, 2019).

2.2.2. Kesici-delici-ezici alet yaralanmaları

Kesici, delici, ezici aletlerle oluşan doku bütünlüğü bozulmasına neden olan ateşsiz silah yaralanmalarıdır. Yaraların şekilleri, bulundukları bölge ve büyüklüklerinin belirlenmesi ve raporlanması adli süreçte çok önemlidir (Topçu, 2015; Eyüp, 2019).

Kesici alet yaralanmaları; testere, bıçak cam kırığı gibi keskin kenarları olan nesneler kesici alet olarak tanımlanır. Cildi, damarları ve dokuları kesen bu aletlerle oluşan yaralarda yara kenarları düzgündür. Kesici alet yaralanmaları çok kanamaya neden olabileceği için ölüme neden olabilir (Topçu, 2015; Eyüp, 2019).

Kesici-delici alet yaraları; Hançer, bıçak gibi keskin aletlerle oluşan yaralardır. Genellikle cinayet amacıyla oluşan olaylarda görülür (Topçu, 2015; Eyüp, 2019).

Kesici-ezici alet yaraları; Balta, kürek, kılıç gibi aletler ile yüzeyi kesen ve ağırlığı ile dokuyu bozan yaralardır. Bu yaralar ezici hem de kesici alet yaralanması olarak tanımlanır. Yara dudakları düzgün, yaralar derin ve sıklıkla ana kan damarları, sinirler, kaslar ve kemiği içine alır şekildedir (Topçu, 2015; Eyüp, 2019).

Ezici alet yaralanmaları; Künt bir alet ile oluşan, ezilme, çökme ve yırtılmaya neden olan yaralanmalardır. Bu yaralar hem aletle hem de çarpma- vurma ile oluşur. Bu tür yaralar düzenli ve keskin sınırlar içinde değildir (Topçu, 2015).

Delici alet yaralanmaları; Çivi, buz parçası, şiş, kılıç gibi aletlerle vücudun delinmesiyle delici alet yaraları oluşur. Yaralar düzenli ve derinliği uzunluğundan fazladır. Belirli özellikleri olmadığından dolayı tanımlanması genellikle zordur. Bu yüzden dikkatli muayene yapılması gerekir (Topçu, 2015; Eyüp, 2019).

2.2.3. Kazalar

Dikkatsizlik ve tedbirsizlik sonucu aniden meydana gelen olaylara kaza denir (Sakallı, 2018; Eyüp, 2019; Çelik, 2021).

2.2.3.1. Trafik kazaları

Karayolu üzerinde hareket eden ya da duran taşıtların ve canlıların karıştığı, ölüm, yaralanma gibi durumlarla sonuçlanan vakalardır (Sakallı, 2018; Eyüp, 2019). Trafik kazaları, ölümün ve yaralanmanın en fazla görüldüğü kazalardır (Sakallı, 2018). Yola ait faktörler, görüş mesafesi, dikkatsizlik, insana ait faktörler, intihar

girişimi şüphesi, madde kullanımı, araç bakımı gibi etkenler adli soruşturma için önemli olup incelenmesi gereken durumlardandır (Sakallı, 2018; Altın, 2021).

2.2.3.2. İş kazaları

İş kazalarını Dünya Sağlık Örgütü (WHO), “Önceden planlanmamış, çoğu zaman kişisel yaralanmalara, makinelerin, araç ve gereçlerin zarara uğramasına, üretimin bir süre durmasına yol açan bir olay.” olarak tanımlamaktadır (Eyüp, 2019). İş yerlerinde gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmaması ya da önlemlerin yetersiz kalması sonucu yaralanma ve ölümle sonuçlanabilen kaza türüdür (Çelik, 2021).

2.2.3.3. Düşme

En sık görülen kazalardan biridir. Genellikle diğer kaza türlerine bakıldığında düşmeler yaralanma ile sonuçlanır. Düşmeye bağlı kazalarda görülen en ciddi yaralanma kaburga kırıkları ve kafa travmasıdır (Eyüp, 2019).

2.2.3.4. Yabancı cisim aspirasyonu

Küçük nesnelerin yutulması sonucu soluk borusunu tıkamasıyla görülen ölümcül nitelikte kazalardır (Eyüp, 2019).

2.2.3.5. Elektrik çarpması ve yıldırım çarpması

Elektriği günümüzde pek çok yerde kullandığımız için elektrik kullanımına bağlı kazalar da sıklıkla görülmektedir (Çelik, 2021). Elektrik çarpmasında kişi elektrik kaynağı ile temas etmesi sonucu oradaki elektrik akımının vücuduna girmesiyle yaralanma veya ölümle sonuçlanabilmektedir. Yüksek voltajlı elektrik akımına bağlı olarak ani ölüm olabileceği gibi ölümün olmadığı durumlarda ciddi yanıklar ve sekellere yol açabilmektedir. Elektrik çarpması vakaları genellikle kaza olmakla birlikte literatürde cinayet vakaları olarak da görülmektedir (Aydın ve ark., 2018).

Yıldırım çarpması vakaları da elektrik yarası tipindedir. Kısa süre maruz kalınır ve akımın çoğu insan vücudundan geçer. Maruziyet süresi kısa olduğu için vücutta lineer bir ağaç dalına benzeyen yüzeysel doku yanığı görülür. Boş alanda ölü bulunan kişilerde otopside yıldırım çarpması mutlaka düşünülmelidir (Eyüp, 2019; Akpınar, 2021).

2.2.4. Yanıklar

Yanıklar sağlık alanında teknoloji ilerlemiş olsa da yaşamı tehdit eden sağlık sorunlarından biridir. Yanık travmalarının yarısı çocuklarda görülmektedir. Yanıklar sadece deriyi değil tüm organizmayı etkileyen bir travmadır (Sarıtay ve ark., 2011).

Lezyonun zamanla iyileşeceği düşünülerek yaralanmış olan kişilerde yanık vakaları bildirimini zorunlu olduğu için ilk muayenede lezyon ayrıntılı olarak kayıt edilir (Çelikel ve ark., 2012). Yanıklar birinci derece, ikinci derece ve üçüncü derece olarak sınıflandırılır (Sakallı, 2018). Adli tıp için yanığın meydana geliş şekli, yaralanma ve lezyonun saptanması araştırma için önemlidir. En sık kaza ve cinayetlerde görülse de nadiren intihar vakalarında da görülmektedir (Çelikel ve ark., 2012).

2.2.5. Zehirlenmeler

Kimyasal maddelerin maruz kalma ya da kişinin kullanımı sonucu oluşturduğu doku hasarına zehirlenme denir (Akpınar, 2021). Zehirlenme vakalarında kan, mide içeriği, idrar gibi örneklerin saklanması adli inceleme açısından önemlidir (Eyüp, 2019). Ülkeden ülkeye veya bölgeden bölgeye zehirlenme nedenleri değişebilmektedir (Bükülmez ve ark., 2013). Zehirlenme vakaları geniş kitleleri etkileyen, çevresel ve endüstriyel zehirlenme vakaları olabildiği gibi ilaç kullanımına bağlı zehirlenme vakaları, kaza, intihar ya da cinayet orijinli olarak da karşımıza çıkabilmektedir (Eyüp, 2019). “Bütün maddeler zehirdir. İlacı zehirden ayıran, dozdur” Paracelsus (1493-1541).

2.2.6. Cinsel İstismarlar

Cinsel istismar suçu, kişinin rızası dışında görülen, cinsel içerik taşıyan olgular veya cinsel penetrasyon içeren ağır suçlardandır (Tezbasan, 2019; Duman, 2019). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2014 yılında yayınladığı raporda cinsel şiddet türlerini; “*evlilik içinde gerçekleşen eş tecavüzü, sevgili/flört tecavüzü, yabancı tecavüzü, savaşlar sırasında gerçekleşen sistematik tecavüz, cinsel taciz, zihinsel veya fiziksel engelli bireylerin cinsel istismarı, çocukların cinsel istismarı, zorla evlendirme veya çocukların evlendirilmesi, zorla kürtaj, zorla kadın sünneti, zorla bekaret denetimleri ve cinsel sömürü amaçlı kadınların fuhuşa zorlanması*” şeklinde tanımlanmaktadır (WHO, 2014; Tezbasan, 2019). Türkiye de cinsel saldırı ve enest vakaları sıkça görülmektedir (Duman, 2019). Cinsel istismara uğrayan mağdurlar toplumdaki geleneksel yargılar nedeniyle olayı söylemekte zorlanır ve bu vakalar çoğunlukla gizli kalmaktadır (Bayram ve Beji, 2009). Cinsel saldırı vakalarında deliller mağdurun bedeni üzerinde olduğundan delil toparlarken dikkat edilmesi gerekmektedir (Eyüp, 2019). Ülkemizde cinsel istismar vakalarının muayeneleri Adli Tıp Kurumuna bağlı yapılar, üniversitelerin Adli Tıp Anabilim Dalları veya Sağlık Bakanlığına bağlı birimlerde adli tabip tarafından yapılmaktadır (Duman, 2019).

2.2.7. Çocuk istismarları

Dünya Sağlık Örgütüne göre çocuk istismarı; “Çocuklara bir yetişkin, toplum, devlet veya başka bir çocuk tarafından, bilinçli veya bilinçsiz olarak, bedensel, duygusal, zihinsel veya sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyen, çocuğun istismar veya şiddet olarak algılamadığı veya yetişkinlerin istismar olarak kabul etmediği davranışları da içine alan bir davranış uygulanmasıdır” (Aydoğdu ve ark., 2017). İstismar türleri fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olarak ele alınır (Altın, 2021). Çocuk istismarı vakalarının yaralanma ve ölümle sonuçlanma durumu azımsanmayacak kadardır. İhmal ve istismar vakası şüphesinde sağlık profesyonelleri durumun tespit, tedavi ve raporlanması açısından önemli bir rol üstlenmektedirler (Eyüp, 2019).

2.2.8. Aile içi şiddet

Aile içi şiddet, ailenin içinde oluşan yaralanma veya ölüme sebebiyet verebilen her türlü şiddeti içeren davranışların tümüdür. Genellikle kadınlar, yaşlılar ve çocuklar maruz kalmaktadır. Aile içi şiddet; fiziksel şiddet, duygusal şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şeklinde görülmektedir (Topçu, 2015).

2.2.9. Asfiksiler

Asfiksi, nabız yokluğu anlamına gelen Yunanca kökenli bir kelimedir (Demirci ve Doğan, 2010). Vücuttaki oksijen eksikliği olarak bilinen asfiksi, havasızlık ve bunun sonucunda görülen ölüm vakaları olarak tanımlanmaktadır (Eyüp, 2019; Akpınar, 2021). Asfiksiler; ası, boğma, tıkanma-tıkama, kimyasal asfiksiler, suda boğulma şeklinde etiyolojik olarak sınıflandırılır (Demirci ve Doğan, 2010).

2.2.10. İntihar

Kişinin kendi isteğiyle yaşamına son vermesine intihar denir. Olay bireyin ölümü ile sonuçlanırsa tamamlanmış intihar, olay bireyin ölümü ile sonuçlanmazsa intihar girişimi şeklinde adlandırılır (Sakallı, 2018). İntihar girişiminde kullanılan yöntemde kişinin ruhsal durumu, yaşı, cinsiyeti, toplumsal değerleri etki eden unsurlardandır. Dünyada ası, ateşli silah, pestisit zehirlenmesi, yüksek dozda ilaç kullanımı, yüksek yerden atlama yaygın olarak görülen yöntemlerdendir (Demir ve ark., 2018).

Türkiye de ise ası, yüksek doz ilaç kullanımı, kesici alet kullanımı, suda boğulma, yüksekten atlama ve ateşli silah kullanımının çok kullanılan yöntemler

olduğu görülmüştür. Ası ve ateşli silah kullanımı ülkemizdeki intihar vakalarında sık kullanıldığı görülmüştür (Demir ve ark., 2018; Sakallı, 2018; Eyüp, 2019).

2.3. Adli Olgu Değerlendirme Öğeleri

2.3.1. Adli olgularda öykü

Öykü alma adli vakalarla ilgi bilgi toplamada ilk yapılan değerlendirme ögesidir. Alınan öyküde kişinin sağlık durumu, hayatındaki değişiklikler sorulurken adli vakalarda bu sorularla beraber olayın nerede ne zaman gerçekleştiği sorularda sorulur ve cevaplar söylendiği şekilde birebir kayıt edilir (Eyüp, 2019; Aydın, 2020).

2.3.2. Adli olgularda fizik muayene

Muayene hastaya açık bir dille anlatılıp sözlü onamı alınarak ve kendini güvende hissetmesi sağlanarak yapılmalıdır. Fiziki muayenede yapılacak adli vakalarda kıyafetler çıkartılmamalı idrar yapmasına, ellerini yıkamasına ve düş almasına izin verilmemelidir (Aydın, 2020). “Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik” 4. ve 5. maddesi gereğince adli vakalarda delil toplamak için yapılan iç ve dış beden muayenesi tabip tarafından yapılması gerektiği belirtilmiştir (Eyüp, 2019).

2.3.3. Adli olgularda delil tanımlama

Ebe ve hemşireler adli vakaya yaklaşımda kanıtları tanımlayabilmesi gerekmektedir. Sağlık profesyoneli, hasta ile ilgili önemli durumları kaydetmeli, anamnez, fizik muayene ve diğer hasta ile ilgili ayrıntılar kayıt altına alınırken dikkat edilmelidir (Eyüp, 2019). Hemşire ve ebelerin kaydettiği bulgular vakanın çözülmesini sağlayabilir. Sağlık profesyonelleri hastaya müdahale etmeden önce adli vaka olabileceği düşünülerek dikkatli davranmalı, delillerin zarar görmesi önlenmelidir (Topçu, 2015).

2.3.4. Adli olgularda delil toplama

Olay yeri incelemesinde ya da şüpheliden alınacak kanıt niteliği taşıyan her türlü materyalin toplanması için mahkeme izni olması gerekmektedir. Mahkeme izni olmayan kanıtlar soruşturma için önemli olsalar da yasal olarak izinsiz toplanan deliller geçerli kabul edilmemektedir (Doğan, 2012). Adli vakalarda kişilerin kıyafetleri delil bulunma ihtimaline karşı çıkartılırken dikkatli olunmalı ve beyaz geniş bir kâğıdın üzerinde ayakta çıkarılmalıdır. Kıyafetler kesilmesi gerekiyorsa delil niteliği taşıyan delik ve yırtıklardan uzakta olacak şekilde kesilmelidir. Delil torbalarının içine konulan materyaller açık bir şekilde yazılmalıdır (Aydın, 2020).

2.3.5. Adli olgularda delil saklama ve koruma

Adli vaka açısından toplanan deliller uygun koşullarda muhafaza edilmelidir (Aydın, 2020). DNA analizi yapılması için alınan örnekler sıcak ve nemli ortamda yapısı bozulabileceği, küf ve bakteri üremesine neden olabileceği için bulundurulmamalıdır (Karadayı ve ark., 2013). Deliller ıslak ise oda sıcaklığında kurumalı, güneş ışığında ya da herhangi bir alet ile kurutulmamalı. Deliller ayrı şekilde paketlenmelidir. Delilleri paketlerken karton kutu ya da zarf kullanılmalı, plastik torba bakteri üremesine neden olabileceği için çok tercih edilmemelidir (Eyüp, 2019). Islak ya da kanlı giysiler kahverengi kâğıt poşetlere oda ısısında kuruduktan sonra konulmalıdır (Topçu, 2015). Mağdur eğer sedyede çarşaf ile getirilirse çarşaf delil niteliği taşıyabileceğinden saklanmalıdır. Mağdurdan saç ve kıl örneği alınacaksa cımbız benzeri aletler kullanılarak örnek alınır ve zarf veya torba içine konularak saklanır. Cam parçaları delil örneği olarak alınacaksa aynı şekilde cımbız veya benzeri bir alet yardımıyla alınarak uygun kutularda saklanmalıdır (Çelik, 2019). Deliller çeşidine göre özel kilitli dolaplar ya da buzdolabında saklanmalıdır (Aydın, 2020). Delilleri kim, nerede, nasıl toplayarak muhafaza etmiş tüm işlemler kayıt altına alınmalıdır. Her delil ayrı paketlenmeli ve hasta bilgileri yazılmalıdır (Aydın, 2020).

2.3.6. Adli olgularda delil kayıt etme

Adli vakalarda hasta ve olayla ilgili tüm bilgiler en hızlı şekilde kayıt altına alınması gerekmektedir (Aydın, 2020).

2.3.7. Adli olgularda delil koruma zinciri

Delillerin korunma zinciri düzgün bir şekilde yapılmalıdır. Sağlık profesyoneli gözlem yapar ve aldığı örnekleri tek tek ayrı paketler. Bantla kapatılan paketler mühürlenir ve üzerine hasta bilgileri ve örnek ile ilgili bilgiler yazılır. Delili teslim alan kişi de bilgilerini ilgili evraklara kaydeder ve bu işlemler en kısa zamanda sonlanmalıdır (Aydın, 2020).

2.4. Adli Ebelik ve Adli Hemşirelik

Ebeler, bazı toplumlarda bilgi ve becerilerinden dolayı “*bilge kadın*” ismiyle anılmaktadır. Sağlık Bakanlığında ebelik: “*Ana çocuk sağlığı hizmetlerini yürüten; doğum öncesi doğum sırası ve sonrası hizmetleri veren, doğum yaptıran, aile planlaması uygulamasını, kişisel hijyen kurallarını beslenme, ilkyardım, aşı, bulaşıcı, sosyal hastalıklardan korunma ve savaşla ilgili konularda bireye, aileye, topluma sağlık eğitimi yapan, sağlık hizmetlerinde kullanılan doğum, ölüm ile ilgili istatistik*

verileri toplayan, değerlendiren, birey ve kamu kuruluşları ile gerekli ilişki ve işbirliğini sağlayan, ahlaki davranışlarında örnek, Sağlık Bakanlığınca tescil edilmiş bir okuldan mezun olan meslek mensubu” şeklinde tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından; “Uygulandığı ülkelerde geçerliliği kabul edilmiş ebelik eğitimi programı başarı ile tamamlayarak ebelik mesleğini yerine getirmek üzere yasal olarak izin verilen kişiye ebe ünvanı verilir” diyerek tanımlanmaktadır (Tezbasan, 2019).

Uluslararası Ebeler Konfederasyonu’na (ICM) göre ebe “gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde kadının bakımını sağlayan, gerekli tavsiyelerde bulunan, kendi sorumluluğunda doğumu gerçekleştiren, yenidoğanın bakımını sağlayan ve kadın ile işbirliği içinde çalışan, güvenilir ve sorumluluk sahibi bir profesyoneldir” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Ebeler Derneği <https://www.duzen.com.tr/artFiles/T%C3%9CRK%20EBELER%20DERNE%C4%B0%20-%20Ebeli%C4%9Fin%20Tarih%C3%A7esi.pdf> Erişim Tarihi: 26.01.2023).

Florence Nightingale’in yaptığı hemşirelik tanımına göre “Hastayı iyileştirmek için hasta çevresini düzenleme ve iyileştirme eylemidir. Virginia Henderson tanımında“ Bireyin sağlığına ve bağımsızlığına kavuşma sürecindeki dinamik güç” şeklinde tanımlamıştır (Öztunç, 2014). Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN) hemşireliği “Bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını koruma ve geliştirmeye yardım eden ve hastalık halinde iyileştirme ve rehabilite etmeyi sağlayan bir meslek grubu” diye tanımlamıştır (Bölüktaş ve Yıldırım, 2018). Türk Hemşireler Derneği’ne göre “Hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik hemşirelik hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi, uygulanması, değerlendirilmesinden, bu kişilerin eğitiminden sorumlu bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini” olarak tanımlanmıştır (Öztunç, 2014).

Adli Ebelik; "ebelik eğitimi ve klinik ebelikte bilgi, beceri ve deneyimlerini kullanarak adli tıp olgularına yasal prosedüre göre yaklaşımda bulunan, mağdurların (gebeler, lohusalar, kadınlar ve 0-6 yaş çocuklar) travmatik yaralanmalarını gözleyen, raporlayan , failin kimliğini tespit etmek için travma geçirmiş veya ölen adli vakalar üzerinde çalışarak kanıtları toplayan, olay ve delillerini analiz eden, mağdur ve tanık koruma programında çalışan, mahkemelerde bilirkişi olarak hizmet

veren ve adli ebelik alanında bilimsel çalışmalar yapan bir uzmanlık alanıdır” şeklinde tanımlanabilmektedir (Aksu, 2017; Sadıç ve Alparslan, 2021).

Uluslararası Adli Hemşireler Birliği (IAFN- The International Association of Forensic Nurses)’nin adli hemşirelik tanımına göre; “Hemşirelerin almış oldukları temel eğitimlerini, şiddet, travma ve diğer suç olgularının failleri ile travma ve/veya ölüm olgularındaki kurbanların muayenesi ve bilimsel olarak araştırılmasında adli alanda kullanmaları şeklinde tanımlanmıştır (Şentürk ve Büyükaslan, 2013).

2.4.1. Adli ebelik ve adli hemşirelik çalışma alanları

Ebeler, çalıştıkları birimler itibari ile pek çok adli vakaya tanık olmaktadır. Kitzinger (1997)’e atfen, Tezbasan (2019) adli ebelik alanında ebelerin “*gebelik ve doğum, doğum sonrası karşılaşılan adli tıp sorunları ve doğumda anne ölümleri, yenidoğan ölümleri, çocuk düşürme ve düşürme, çocuk öldürme, çocuk ihmali ve terki, aşı uygulamaları, cinsel suçlar birimi, aile içi şiddet, kadın istismarı, çocuk istismarı ve ihmali sonucunda ortaya çıkabilecek yasal sorunlarla*” karşılaşabildiğini belirtmektedir (Tezbasan, 2019; Bayar, 2021)

Ebelerin çalıştıkları alanlarda adli vakalara karşı bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ebeler cinsel istismar mağdurlarına üreme sağlığı hizmetleri içerisinde aile planlaması danışmanlığı, cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma yolları öğretimi ve tedavilerinin planlanması, istenmeyen gebeliklerin sonlandırılması, şiddetin önlenmesi gibi adli konularda önemli rolleri vardır (WHO, 2017; Bayar, 2021).

Adli ebeler, çalışma alanları kapsamında karşılaştıkları adli vakalarda eğitilmiş kişiler adli olgu vaka yöneticisi olarak görev alabilirler. Adli ebeler, ebelerin çalıştıkları tüm kurumlarda görev alabilir, bunlarla birlikte ÇİM, adli tıp kurumu, hastanelerin adli tıp birimi, cinsel saldırı mağdur izlem merkezleri gibi kurumlarda çalışabilmektedir (Tezbasan, 2019).

Adli hemşirelik geçmişi ile ilgili kapsamlı bir literatür çalışması olmadığı için çalışma alanları ile ilgili farklılıklar görülmektedir. Avrupa da bulunan ülkelerde adli hemşirelikle ilgili rol değişikliği olabiliyorken bazı ülkelerde ise çalışma alanlarının tanımlanması iyi bir şekilde yapılmıştır. Ülkemizde yıllarca hemşireler herhangi bir resmi eğitim almadan adli hemşirelik yaptığı bilinmektedir (Çelik, 2019). Eğitim almış olan adli hemşireler acil servisler, olay yeri inceleme, intihar önleme merkezleri, adli patoloji laboratuvarları, hukuk büroları, savcılık, tecavüz kriz merkezleri, cezaevleri, ölüm soruşturmaları gibi alanlarda çalışabilirler (Eyüp, 2019).

Mahkemede ebeler ve hemşireler uzman bilirkişi olarak görev alabilirler (Aksu, 2017; Eyüp, 2019).

Uluslararası Adli Hemşireler Derneğine (IAFN) göre adli hemşirelik uygulama alanları Kişilerarası şiddet (yakın partner şiddeti, aile içi şiddet, çocuk ve yaşlı istismarı), cinsel saldırılar, ölüm soruşturmaları ve ıslah (cezaevi) hemşireliği olarak tanımlanmıştır (<https://www.forensicnurses.org/page/AreasFNPractice>) (Erişim Tarihi: 26.01.2023).

2.4.2. Adli ebeliğin ve adli hemşireliğin dünyada ve türkiye' deki tarihsel gelişimi

Ebelik dünyada var olan en eski meslekler arasında söylenir. Eski Yunanda, Romalılarda, Mısırdaki, Çinlilerde, Hititlerde, Asurlularda, Yahudilerde var olduğu söylenmektedir. Adli bilimlerde tarihsel ilk belgeler Adli Ebelik alanında görülmektedir. Ebelerin Fransız devrimi öncesi mahkemelerde uzman olarak gebelik ve cinsel saldırı konularında başvurulduğu bilinmektedir (Bayar, 2021).

1970'li yıllarda dünyada ilk kez acil servislerde görülen cinsel saldırı vakalarında mağdurların tanımlanmasında oluşan sorunlar nedeniyle yeni bir uzmanlık alanı olarak "Cinsel Saldırı Hemşireliği"nin oluşmasını sağlamıştır. 1976 da Amerika da "Cinsel Saldırı Muayene Hemşireleri (Sexual Assault Nurse Examiners- SANE) Birliği" kuruldu. Adli hemşirelik ise ilk defa Dr Harry McNamara'nın 1987 yılında kavram olarak dile getirilmiştir. İlk Adli Hemşirelik alanında uzman olarak bilinen ABD'de Virginia Lynch'dir (Topçu, 2015).

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya, İngiltere, Kanada, Avustralya, Japonya, Singapur, Güney Afrika, Suudi Arabistan gibi çoğu ülkede yargıya destek için adli hemşireler görev alırlar. Suçların aydınlatılması ve suçluların tespitini sağlama rolleri ile birlikte temel tıp, kriminoloji, seroloji, narkotik, toksikoloji gibi konularda adli hataları önlemeye çalışırlar (Kuldal, 2020).

Türkiye de adli hemşirelik eğitimiyle ilgili ilk adım 1995 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı içerisinde yüksek lisans eğitimi ve doktora eğitimi ile olmuştur. 2004'te Ankara Üniversitesi Adli Hemşireler Birimini kurmuş, Hacettepe Üniversitesi sertifika programları düzenlemeye başlamıştır. 2005 yılında ilk kez Adli Hemşirelik yüksek lisans programı Marmara Üniversitesi'nde açılmıştır. 2015 yılında Ankara Üniversitesi'nde Adli Ebelik kursu açılmıştır. 2016 yılında Üsküdar Üniversitesi Adli

Hemşirelik/Ebelik yüksek lisans programını Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü bünyesinde açmıştır (Aksu, 2017; Eyüp, 2019).

2.4.3. Adli konularda ebenin ve hemşirenin rol ve sorumluluğu

Ebeler; gebelik, doğum ve doğum sonrası olan adli sorunlar, doğumda anne ve yenidoğan ölümleri, çocuk öldürme, çocuk düşürtme - düşürme, aşı uygulamaları, cinsel suçlar, kadın ve çocuk istismarı, aile içi şiddet gibi olaylarla ilgili çalışabilmektedir (Tezbasan, 2019). Psikolojik ve fiziksel yardım açısından önemli bir rol üstlenmektedirler.

Cinsel suçlarda mağdurun bilgilendirilmesi, hastanın öyküsünü kaydetme, fiziksel muayene, cinsel organlar ve anal bölgede detaylı inceleme yapma, delillerin toplanması ve uygun şekilde saklanıp teslim edilmesi, hastaya psikolojik destek sağlanması ve hastaya ait kanıtların tutulmasını sağlar (Hourfar, 2021).

Hemşirelerin rol ve sorumlulukları; olayları kriminal olup olmaması yönünden ayırt etme, anamnez alma, fiziksel muayene, delillerin toplanması ve saklanması, delillerin raporlanması, mağdura gerekli psikolojik desteği verme ve yönlendirme, bilirkişilik olarak belirtilmiştir (Çevik ve Başer, 2012; Kuldal, 2020).

2.4.4. Ebelerin ve hemşirelerin sıklıkla karşılaştıkları adli olgular

Ebeler sıklıkla mesleki olarak malpraktis, kadına yönelik fiziksel ve cinsel istismar, çocuk ve yenidoğana yönelik ihmal ve istismar, aile içi şiddet, zehirlenme gibi adli olgularla karşılaşır (Bayar, 2021).

Hemşireler sıklıkla kişiler arası şiddet, halk sağlığı sorunları, kazalar, ölümcül travmalar, malpraktis gibi olgularla karşılaşır. Cinsel saldırı muayenesi hemşireliği, klinik adli hemşirelik, adli pediatri hemşireliği, adli psikiyatri hemşireliği, adli geriatri hemşireliği ve ölüm araştırmaları yan dalları olarak sıralanabilir (Eyüp, 2019).

2.5. Adil Dünya İnancı

Adil dünya inancı fikri, dünyanın adil olduğuna ve hak ettiği iyi ya da kötü olayın onu bulacağı görüşüne dayanır. Adil dünya inancı görüşüne inanmak başlarına gelen olaylara tahammül etmelerini ve onlara karşı dayanıklı olabilmelerini sağlar (Kaya, 2020; Harding et al., 2020)

Lerner (1980)'e göre kişiler adil dünya inancı görüşünü kendileri geliştirir. İnsan eğer istediği sonuca ulaşmak istiyorsa ona uygun davranmalıdır. Kişi istediği

sonuca ulaşamazsa bu sonucu hak etmediğini düşünür. Toplumlarda insanların bir şeyi hak etmeleri kişisel özellikleri ve davranışlarına bağlıdır (Kocagazioğlu, 2019).

2.5.1. Bireysel (kişisel) ve genel adil dünya inancı

Adil dünya inancı; bireysel (kişisel) ve genel adil dünya inancı olmak üzere iki şekilde ele alınmaktadır. Bu iki alanla ilgili aralarında bir ilişki olmasına rağmen adalet algısında farklılıklarda içerir (Kılınç ve Torun, 2011; Kaya, 2020). Bireysel (kişisel) adil dünya inancı, kişilerin kendi hayatlarında başlarına gelen durumların adil olması veya olmamasıyla ilgilidir. Genel adil dünya inancı, kişinin dünyanın adil bir yapıya sahip olması ya da olmaması ile ilgilidir (Dalbert ve Stoeber, 2006; Kaya, 2020). Kişilerin bireysel (kişisel) adil dünya inancına olan bağlılığı daha yüksek olabilirken, genel adil dünya inancına olan bağlılığı ise düşük olabilmektedir (Kaya, 2020).

2.5.2. Adil dünya inancını etkileyen faktörler

Kurbanı Suçlama Eğilimi: Mağdura yapılan davranışlar adil dünya inancı ile ilgili yapılan ilk çalışmaları ortaya çıkarmıştır. Çalışmaların birçoğunda çalışmaya katılanlar mağduriyetin faktörleri ile ilgili bilgisi olmamış, mağdurun kaderinden etkilenmemiş ve onunla karşılaşmamıştır. Mağdurları; yoksul insanlar, AIDS hastaları, tecavüz mağdurları, engelli bireyler, kaza mağdurları, kanser hastaları gibi bireyler oluşturmaktadır (Kocagazioğlu, 2019).

Otorite Yanlısı Olmak: Adil dünya inancı ile otorite yanlısı olmak arasında da bir ilişki vardır. Güce sahip bireylerin oldukları konumu hak ettiği, güce sahip olmayan bireylerin ise iyi bir konumda olmayı hak etmedikleri şeklinde bir ilişki görülmüştür (Kocagazioğlu, 2019).

Dini İnanç: Dini inançlar ve adil dünya inancı arasında bir ilişki olduğu gösterilmiştir. Batılı dinlerin bir kısmı iyi davranışın ödüllendirileceği ve kötü davranışın cezalandırılacağını söylemesiyle adil dünya inancı fikrini benimserken dinler ve mezhepler arasında farklılık olabildiği görülmektedir. Doğu dinlerinde ise kültür ve uyrukta din ile adil dünya inancı arasında ilişki olduğu görülmektedir (Kocagazioğlu, 2019).

Politik İdeoloji - Muhafazakarlık: İdeolojik görüşlerin (otorite yanlısı) adil dünya inancı ile arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Yaşanılan ortamın adil olduğuna inanan kişiler sosyal mağduriyet yaşayan kişiye karşı kendi başarısızlığı

görüşünü savunma eğiliminde olabilmekte ve düzenin değişmesi konusunda az çaba göstermektedirler (Kocagazioğlu, 2019).

Sosyal Tutumlar: Yoksulluk durumunda adil dünya inancına sahip bireyler bu duruma çok sempatik yaklaşmayabilirler. Mağdur, başına gelen olaylar karşısında insanlar arasındaki eşitsizliklerden dolayı inandığı adil dünya inancı çerçevesinde durumu hak ettiği görüşüne inanmasına neden olabilir. Adil dünya inancı yüksek olan bireyler diğer kişilere göre daha adil davrandıklarını düşünürler. Bu düşünce “benmerkezci adalet yanlılığı” olarak ifade edilmiştir (Kocagazioğlu, 2019).

Demografik değişkenler: Irk, cinsiyet, yaş, mesleki prestij, akademik başarı düzeyi, gelir düzeyi gibi durumların adil dünya inancı ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Kişinin yaşadığı adaletsizlik durumu adil dünya inancını etkileyen önemli bir faktör olarak görülmüştür (Kocagazioğlu, 2019).

2.5.3. Ebe ve hemşirelerde adil dünya inancı

Ebe ve hemşirelerin sağlık profesyoneli olarak bakım verici rolleri gereğince hastalarına eşit ve adil davranmaları, yargılayıcı olmamaları ve problemin çözümüne odaklanarak etkili iletişim kurmaları gerekir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 17 de yazdığı gibi “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir”.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 10 der ki: “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.”

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 36 der ki: “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir” (<https://www.mevzuat.gov.tr>) (Erişim Tarihi: 01.09.2023).

2.5.4. Adli vakaların adil dünya inancı ile ilişkisi

Kasıtlı ya da kasıtsız olarak bireyin kendisinin ya da başkasının fiziksel veya ruhsal zarara uğraması adli vaka olarak tanımlanır (Eyüp, 2019). Bireyler adil dünya inancına göre ise hak ettikleri olayları yaşarlar. Kötü olaylar adalete göre rastgele başımıza gelmez, ahlaklı ve edepli insanlar bu olaylar korunmalıyken kötü olaylar ahlaklı olmayan insanların başına gelmelidir. Bu inancı baktığımızda trafik kazaları dikkatsiz kişilerin, saldırılar tedbirsiz insanların, hastalıklar sağlığına dikkat etmeyenlerin başına gelmelidir. Adil dünya inancı insanı olumsuz olaylara karşı

kendini kontrol edebilmesini ve iyilik durumunu korumasını sağlayarak ruh sağlığını da korumak açısından önemlidir. Adalet, insanlar için önemli bir kavramdır. Kişiler bir olayın kurbanı olma konumunda olduğunda adil dünya inancına olan bakış açısı varlığını yitirebilir ve değişebilir (Baykuzu, 2016).

2.6. Empati

Bireyin karşısındaki kişinin düşünce ve duygularını anlayabilmek için kendini onun yerine koyması empati olarak tanımlanır (Mert, 2017). Empatinin kökeni Yunan dilindeki “empathia” dan gelmektedir. Türkçe’de içinde hissetme olarak tanımlanır. Alman dilinde “Einfühlung” kelimesiyle başkasının yerine geçebilme olarak tanımlanır (Altınoluk, 2014). Dökmen, Carl Rogers’ın empatik iletişim kurma konusundaki becerisinden bahseder. Onun yaptığı empati tanımı günümüzde de çoğunluk tarafından kabul görmüştür. Carl Rogers empatiyi: “Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine “empati” denir” olarak tanımlamıştır (Cengiz, 2008; Dökmen, 2010; Altınoluk, 2014).

2.6.1. Empatik eğilim

Empatik eğilim, bir kişinin başka bir kişiye yardımcı olma düzeyini belirlemede karşımıza çıkmaktadır. Kişilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve yardımcı olma içgüdüsünü içermektedir. Empatiyi Dökmen; empatik beceri (EB) ve empatik eğilim (EE) olarak iki şekilde ele almıştır (Cengiz, 2008).

2.6.2. Empatik eğilimin gelişme süreci

Empatik olmak insan ilişkilerinde önemli bir durum olarak vurgulanır. Empatik eğilimin doğuşu ile ilgili iki görüş bulunmaktadır. Görüşlerden biri empatik olmanın eğitim ile kazanılabildiğini savunurken diğeri doğuştan kazanıldığını savunur (Mert, 2017). Rogers (1976) sosyal duyarlılığın her bireyde olmadığını, empatiyi sosyal duyarlılık olarak değerlendirdiğini ve bu özelliğin eğitim ile geliştirilmesi gerektiğini söylemiştir. (Akkoyun, 1982). George H. Mead empatik kabiliyetin taklit yeteneğini geliştirdiğini ve tekrar ederek geliştirilebileceğini vurgulamıştır. (Aktaran: Ünal,1972). Dökmen (1987) yüz ifadeleri ile ilgili yaptığı bir araştırmada, eğitim alan öğrencilerin eğitime katılmayan öğrencilere göre duygusal yüz ifadesini teşhis edebilme becerisinin arttığını oraya koymuştur (Dökmen, 1987). Truax ve arkadaşları (1967) ve Stoffer (1968), bir insan

yardımsever bir kişiliğe sahip doğduysa eğitimi olmasa bile empatik bir kişi olacağını savunur (Mert, 2017). Empatik eğilimin doğuştan geldiğini savunan kişiler bunun kendi karakteri olduğunu savunarak eğitimle değişmeyeceğini söylemiştir (Mert, 2017).

2.6.3. Ebe ve hemşirelerde empatik eğilim

Sağlık hizmetlerinde empatinin önemli olduğu ve sağlık profesyoneline fayda sağladığı düşünülür (Charitou et al., 2019). Hemşire ve ebeler meslekleri gereği profesyonel yardımda bulunabilmek için empatik bir yaklaşımda etkili iletişim kurmalıdır. Ebe ve hemşireler mesleki beceri ve bilgilerini duygusal, sosyal ve fiziksel olarak hastanın yararına kullanır. Empati, yardım mesleği olan ebeler/hemşirelik mesleğinin en önemli kavramıdır. Ebe ve hemşirelerin empatik yaklaşıma olan dikkatleri, mesleki bilgileri ve etkili iletişimleri hastanın iyileşme sürecini de olumlu etkiler. Her hastanın beklentisi hastalığına göre farklılık gösterir. Empatik bir yaklaşımla ihtiyaçları belirlenmeli ve izlenecek yol hastaya anlatılmalıdır. Anlaşıldığını hisseden hastanın da iyileşme süreci de olumlu etkilenir (Altınoluk, 2014).

Gebe bir kadının doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası da fiziksel ve zihinsel desteğe ihtiyacı vardır. Ebe bu süreci yönetirken iyi bir iletişim kurmalı, güven ve destek vermelidir. İletişim kurarken samimiyet, şefkat, sakinlik gibi empatik yaklaşımların göstermeye önem verir. Empatik yaklaşımı yüksek olan ebeler kadınların ne hissettiğini anlayabilir. Kadınların konuşmak istemediği durumlar olduğunda empatik yaklaşımları çok önemlidir. Empatik yaklaşımın sözsüz olarak devam edebilmesi (yüz ifadesi, ele ele tutuşmak gibi) bu gibi durumlarda önemli bir rol oynar. Bu göstergeler empatinin yapısının ve ifade şeklinin bakım durumuna göre değişiklik gösterebileceğini ortaya koymuş olur (Charitou et al., 2019; Schulz and Wirtz, 2022).

2.6.4. Adli vakaların empatik eğilim düzeyleriyle ilişkisi

Empati kişinin kendisini karşıdakinin yerine koyarak onun bakış açısıyla durumu ele alarak duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır (Aktaş ve Pasinlioğlu, 2016). Müdahale sırasında güven verici ve empatik yaklaşmak gerekir. Mağdurun suçu olmadığını ve anlaşıldığını duymaya ihtiyacı vardır. Ebe ve hemşirelerin inanmama tiksini gibi davranışları mağdurun psikolojisini olumsuz yönde etkiler, utanmasına ve suçluluk duymasına neden olur. Mağdurun konuşmak istememesi, polislerin sorgulamasına izin vermemesi kendini suçladığını gösterir. Bu

durumu önemli olarak kabul etmeli ve duygusal destek sağlanması gerekir. Bakımlarının ardından kriz danışanlığına yönlendirilmelidir (Temel ve Şişman, 2013).

2.7. Adli Vakalara Yaklaşımında Ebe ve Hemşirelerin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Düzeylerinin İlişkisi

Mağdur olan kişiye karşı ebe& hemşireler destek sağlamalı empati, anlayış ve saygı ile dinlerken ihtiyaçlarını belirlemelidir (Altınoluk, 2014; Kuldal, 2020). Mağdur rahat ve güven de olduğunu hissetmelidir. Ebeler ve hemşireler empatik yaklaştığı takdirde karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini anlayabilir. Mağdurun endişeleri empatik bir yaklaşımla kurulan iletişimle giderilebilir (Altınoluk, 2014). Hemşire ve ebeler ihmal, istismar, şiddet gibi durumlarda hastalarıyla konuşmalı ve onların yanında olduklarını hissettirmeli, yol göstererek psikolojik olarak da destekte bulunmalıdır. Mağdur konuşmak istemezse istediği zaman konuşabileceği, onu istediği zaman dinleyebileceklerini ebeler ve hemşirelerin hissettirmesi gerekir (Kuldal, 2020).

Adil dünya inancına göre olan hak edilen iyi ya da kötü olayın onu bulacağı inancı adli vakalarda mağduru bunu hak ettiği, bu olayın kaderi olduğu inancına sürükleyebilir. Kendisinin başına gelen olayı hak ettiğine olan inancı psikolojisini etkileyebilir. Başına gelen kötü olayla ilgili hastalarımızı yargılamadan “başına gelmesi gerekiyordu” yaklaşımıyla düşünmeyerek empati kurmamız gerekir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu çalışmada, adli vakaların yönetilmesinde ebe ve hemşirelerin iletişim, bilgi ve becerilerinin önemi doğrultusunda adli vakaya yaklaşımda ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tasarımdadır.

3.2. Araştırmanın Uygulandığı Yer ve Zaman

Araştırma, Ekim 2022 – Şubat 2023 tarihleri arasında İstanbul'un Avrupa yakasındaki bir ilçesinde bulunan Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi ile Avrupa yakasındaki bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik ve Hemşirelik Bölümlerinde aktif olarak eğitim öğretime devam eden 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile yapıldı.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evreninin belirlenmesinde İstanbul ili İstanbul'un Avrupa yakasındaki bir ilçesinde bulunan Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde çalışmanın yapıldığı tarihlerde çalışmakta olan ebe ve hemşirelerin tümü (ebe sayısı:95; hemşire sayısı:130; toplam: 225) ile İstanbul ilindeki Avrupa yakasındaki bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi ebelik ve hemşirelik bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin tümünün (ebelik 3. Sınıf: 70; ebelik 4. Sınıf: 53; hemşirelik 3. Sınıf: 108; hemşirelik 4. Sınıf: 128; toplam: 359) evren kapsamına alınması planlandı. Araştırmanın örneklemine belirlenmesinde evreni bilinen örneklem formülünden yararlanıldı.

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

N: Evren (N1: 225), (N2: 359)

n: Örneklem alınacak uygulama sıklığı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (%80)

q: İncelenen olayın görülmeysi sıklığı (%20)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen sapma

$$n_1 = \frac{(225) \cdot (1.96)^2 \cdot (0.8) \cdot (0.2)}{(0.05)^2 \cdot (225-1) + (1.96)^2 \cdot (0.8) \cdot (0.2)}$$

$n_1 = 118$ kişi

$$n_2 = \frac{(359) \cdot (1.96)^2 \cdot (0.8) \cdot (0.2)}{(0.05)^2 \cdot (359-1) + (1.96)^2 \cdot (0.8) \cdot (0.2)}$$

$n_1 = 146$ kişi

Minimum $n_{1+2} = 264$

Çalışmaya 146 ebe, hemşire ve 118 öğrenci dahil edildi.

Araştırmaya alınma ve dışlanma kriterleri

Alınma kriterleri:

- 1) Çalışmanın yapıldığı tarihlerde örneklem kapsamındaki kurumda çalışan ebe ve hemşireler
- 2) Çalışmanın yapıldığı tarihlerde örneklem kapsamındaki kurumun ebelik ve hemşirelik 3. ve 4.sınıf öğrencisi olan kişiler
- 3) Çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden kişiler.

Dışlanma Kriterleri:

- 1) Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişim kurulamayan ebe, hemşire ve öğrenciler,
- 2) Çalışmanın yapıldığı tarihte ilgili kurumda çalışan ebe veya hemşirelerden yıllık izinde olanlar,
- 3) İşitsel veya mental anlamda sağlık problemleri bulunan kişiler,
- 4) Soruları eksik yanıtlayan kişiler

3.4. Araştırma Soruları

- 1) Ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı adli vakalara yaklaşımını etkiler mi?
- 2) Ebe ve hemşirelerin empatik eğilim düzeyleri adli vakalara yaklaşımını etkiler mi?
- 3) Ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı ile empatik eğilim düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

3.5. Veri Toplama Araçları

Verinin toplanmasında; “Kişisel Bilgi Formu”, “Adil Dünya İnancı Ölçeği”, “Empatik Eğilim Ölçeği” ve “Adli Vaka Senaryoları” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form, araştırmacılar tarafından literatür bilgi taranarak (Bahar, 2008; Topçu, 2015; Kocagazioğlu, 2019; Savaşkan, 2020; Bayar, 2021; Hourfar, 2021) araştırmaya katılan öğrencilerin özelliklerini içeren 22 sorudan (Ek 3.1.1) ve ebe/hemşireler için 26 sorudan (Ek 3.1.2) oluşturuldu.

Adil Dünya İnancı Ölçeği: Dalbert (1999) tarafından geliştirilen Göregenli (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan ölçek 5’li likert tipindedir. Ölçek “genel adil dünya inancı (6 madde)” ve “kişisel adil dünya inancı (7 madde)” olmak üzere iki formdan oluşmaktadır. Genel adil dünya inancı formu; bireylerin dünyayı ne kadar adil bir yer olarak gördüğünü değerlendirirken, kişisel adil dünya inancı formu bireylerin kişisel olarak dünyayı ne kadar adil gördüğünü değerlendirmektedir. Ölçek maddeleri ters puanlanmakta (olumlu ifadelerden oluşan ölçek sorularında “tamamen katılıyorum” yanıtı “5” puan alırken “tamamen karşıyım” yanıtı “1” puan alır) olup, ölçekten alınan yüksek puan yüksek adil dünya inancına işaret etmektedir. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayıları sırasıyla .85 ve .69 bulunmuştur (Ek 3.2).

Empatik Eğilim Ölçeği: Ölçek, Dökmen (1988) tarafından empatinin duygusal bileşenini ve bireylerin günlük yaşamdaki empati kurma potansiyellerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin bazı maddeleri, ben-merkezci iletişimin özelliklerini yansıtan maddelerden oluşmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipinde olup, 20 sorudan oluşmaktadır. EEÖ’nün sekiz maddesi, deneklerin “evet” işaretleme eğilimlerini dengelemek için negatif cümlelerden oluşmaktadır (Ek 3.3). **Puanlama:** Ölçeğe ilişkin verilerin puanlanmasında ölçekte olumlu olarak düzenlenmiş 12 maddenin her biri için “*tamamen aykırı*” seçeneğine 1, “*oldukça aykırı*” seçeneğine 2, “*kararsızım*” seçeneğine 3, “*oldukça uygun*” seçeneğine 4, “*tamamen uygun*” seçeneğine 5 puan verilmekte; bunun dışında kalan sekiz (3., 6., 7., 8., 11., 12., 13. ve 15. madde) olumsuz madde için ise tersine puanlama yolu benimsenmektedir. Ölçekten alınacak en az puan 20, en fazla puan 100’dür. Elde edilen puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğunu; düşük puanın elde edildiğinde de empatik eğilimin düşük olduğunu ifade eder. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayıları sırasıyla .86 bulunmuştur.

Adli Vaka Senaryoları: Ebe ve hemşireler ile öğrencilerin adli vakalara yaklaşımlarını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından 4 farklı adli vaka türüne yönelik senaryolar oluşturuldu. Bu senaryolara yönelik sorular literatür bilgisi doğrultusunda (Bahar, 2008; Topçu, 2015; Kocagazioğlu, 2019; Savaşkan, 2020; Bayar, 2021; Hourfar, 2021) planlandı ve kriminal alanında çalışan alanında uzman

bir bilir kişiye danışılarak hazırlanmış olan sorulara son şekli verildi. Senaryolara ilişkin sorularla adli vaka yönetim süreci değerlendirilmek istenmiştir. Senaryoların soruları, adli değerlendirme öğeleri temel alınarak hazırlanmıştır.

1. Sorular: Öykü Alma
2. Sorular: Fiziksel Muayene
3. Sorular: Kanıt Tanımlama
4. Sorular: Kanıt Toplanması
5. Sorular: Kanıtın Saklanması
6. Sorular: Kanıt Koruma Zincirinin Sağlanması
7. Sorular: Kanıtın Kayıt Edilmesi
8. Sorular: Krize Müdahale

Adli vaka yönetimi ile ilgili senaryolarda her bir senaryoya ilişkin 4 soru olmak üzere toplam 16 soru oluşturuldu. Ayrıca 5 farklı olguya ilişkin soru hazırlanarak bunların adli vaka olup olmadığı katılımcılara soruldu (Ek 3.4).

3.6. Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada elde edilecek veriler örneklem kapsamındaki kişilerin tercihleri göz önünde tutularak google formlar aracılığıyla hazırlanan online veya manuel çıktı şeklinde sunulan veri toplama araçları ile toplandı.

3.7. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan çalışanların tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden, ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir.

Tablo2. Normal Dağılım

	Çalışan		Öğrenci		Alpha
	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	
Adil Dünya İnancı Toplam	0.99	-0.46	-0.10	0.05	0.85
Genel Adil Dünya İnancı	0.68	-0.03	-0.19	0.24	0.84
Kişisel Adil Dünya İnancı	0.33	-0.25	0.31	0.02	0.83
Empatik Eğilim Toplam	0.84	0.54	0.03	0.02	0.83

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Bağımsız gruplarda kategorik değişkenlerin oranları arasındaki farklar Ki-Kare ve Fisherexact testleri ile analiz edilmiştir. Çalışanların ölçek düzeylerini belirleyen boyutlar arasındaki ilişkiler pearson korelasyon ve lineerregresyon analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Korelasyon katsayıları (r)0.00-0.25 çok zayıf; 0.26-0.49 zayıf; 0.50-0.69 orta; 0.70-0.89 yüksek; 0.90-1.00 çok yüksek olarak değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2006). Çalışanların tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve posthoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

Etki büyüklüğünü hesaplamak için Cohen (d) ve Etakare (η^2) katsayıları kullanılmıştır. Etki büyüklüğü gruplar arasındaki farkın önemli kabul edilecek büyük bir fark olup olmadığını göstermektedir. Cohen değeri 0.2: küçük; 0.5: orta; 0.8: büyük olarak, eta kare değeri 0.01: küçük; 0.06: orta; 0.14: büyük olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2018).

3.8. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan "Etik Kurul Onayı" (Ek 4) alındı (Karar no: 2022/71-41, Tarih: 24.06.2022).

Çalışmanın istenen merkezde yapılabilmesi için İstanbul ili Avrupa yakası ilçesi Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde yapabilmek için "Kurum İzni" (Ek 1) alındı (Karar no: E-15916306-604.01.01, Tarih: 19.10.2022).

Araştırmaya katılan gönüllülere araştırmanın amacı, elde edilen verilerin gizlik kalacağı ve paylaşılmayacağı açıklanarak "Gönüllü Olur Formu" (Ek 4) imzalatılarak araştırmaya dahil edildi.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıklar

Araştırma, evren olarak belirtilen hastanede verilerinin toplandığı tarihlerde çalışan ebeler/hemşireler ve verilerinin toplandığı tarihlerde örneklem kapsamındaki üniversitede ebelik ve hemşirelik 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

4. BULGULAR

Bu bölümde adli vakaya yaklaşımda ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen verilere yer verildi. Araştırma bulguları şu başlıklar altında toplandı:

4.1. Çalışanların ve Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Obstetrik Özellikleri

Bu bölümde çalışanların ve öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımına (Tablo 2) ve mesleki özelliklerinin dağılımına (Tablo 3) yer verildi.

Tablo 3. Çalışanların ve Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (N:264)

Sosyo-Demografik Özellikleri		Çalışan		Öğrenci	
		Ort	SS	Ort	SS
Yaş		30.00±8.01		20.48±1.57	
		n	%	n	%
Cinsiyet	Erkek	8	6.8	1	0.7
	Kadın	110	93.2	145	99.3
Medeni durumu	Evli	40	33.9	1	0.7
	Bekar	78	66.1	145	99.3
Çalışanların eğitim durumu	Sağlık meslek lisesi mezunu	3	2.5		
	Ön lisans mezunu	2	1.7		
	Lisans mezunu	105	89.0		
	Lisansüstü	8	6.8		
Öğrencilerin okuduğu bölüm	Ebelik			103	70.5
	Hemşirelik			43	29.5

Çalışanların yaş ortalamalarının 30.00±8.01, öğrencilerin yaş ortalamalarının 20.48±1.57 olduğu; çalışanların %93.2'sinin öğrencilerin %99.3'ünün kadın olduğu; çalışanların %33.9'unun, öğrencilerin %99.3'ünün bekar olduğu; çalışanların %89.0'unun lisans mezunu olduğu; öğrencilerin %70.5'inin ebelik bölümünde okumakta olduğu belirlendi (Tablo 2).

Tablo 3. Çalışanların Mesleki Özelliklerinin Dağılımı (N:118)

Mesleki Özellikler		n	%
Meslek	Ebe	52	44.1
	Hemşire	66	55.9
Meslekte çalışma süresi	1 Yıldan Az	16	13.6
	1-5 Yıl	56	47.5
	6-10 Yıl	24	20.3
	11 Yıl ve Üzeri	22	18.6
Şu anda çalışılan birim	Doğumhane	24	20.3
	Yoğunbakım	14	11.9
	Yenidoğan	16	13.6
	Kadın Doğum Servisi	18	15.3
	Çocuk Servisi	13	11.0
	Cerrahi	11	9.3
	Eğitim	8	6.8
	Diğer	14	11.9
Eğitim hemşireliği yapma durumu	Yapan	15	12.7
	Yapmayan	103	87.3

Çalışanların %55.9'unun hemşire olduğu; çalışanların %47.5'inin meslekte çalışma süresinin 1-5 yıl olduğu; çalışanların %20.3'ünün şuanda doğumhanede çalıştığı; çalışanların %87.3'ünün eğitim hemşireliği yapmadığı belirlendi (Tablo 3).

4.2. Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Bilgi, Tutum ve Uygulamaları

Bu bölümde çalışanların ve öğrencilerin adli vakaya yaklaşım ile ilgili bilgi ve tutumlarının dağılımına (Tablo 4) ve adli vakaya yaklaşım ile ilgili uygulama durumlarının dağılımına (Tablo 5), adil dünya inancı ve empatik eğilim durumlarına (Tablo 6), vaka senaryolarına verdiği yanıtların dağılımına (Tablo 7) ve olgulara verdiği yanıtların dağılımına (Tablo 8) yer verildi.

Tablo 4. Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Özelliklerinin Dağılımı (N:264)

Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumları		Çalışan		Öğrenci		
		n	%	n	%	
Eğitim alma durumu	Alan	27	22.9	15	10.3	
	Almayan	91	77.1	131	89.7	
Adli vaka bildirimini yapmayı bilme/adli vakalarda ne yapılması gerektiğini bilme durumu	Bilen	45	38.1	15	10.3	
	Bilmeyen	73	61.9	131	89.7	
Adli vakaya yaklaşımda kullanılan yönetmelik ile ilgili bilgi durumu	Bilen	17	14.4	11	7.5	
	Bilmeyen	101	85.6	135	92.5	
Adli vaka eğitimi alması gerektiğini düşünme durumu	Düşünen	110	93.2	142	97.3	
	Düşünmeyen	8	6.8	4	2.7	
Sertifika programına katılmayı düşünme	Katılan	-	-	122	83.6	
	Katılmayan	-	-	24	16.4	
Adli alanda çalışmayı düşünme durumu	Düşünen	23	19.5	89	61.0	
	Düşünmeyen	95	80.5	57	39.0	
Adli vakada ebe/hemşirelerin görev alması gerektiğini düşünme durumu	Düşünen	101	85.6	143	97.9	
	Düşünmeyen	17	14.4	3	2.1	
Adli vaka değerlendirmesini yapması gereken kişi hakkındaki düşünce*	Hekim	107	90.7	133	91.1	
	Hemşire	80	67.8	112	76.7	
	Ebe	45	38.1	1	0.7	
	Polis	85	72.0	107	73.3	
Sizce, adli vakada ebe veya hemşirenin sorumlulukları	Anamnez Almak	Evet	103	87.3	130	89.0
		Hayır	15	12.7	16	11.0
	Fizik Muayene Yapmak	Evet	73	61.9	118	80.8
		Hayır	45	38.1	28	19.2
	Fiziksel Delilleri Toplamak	Evet	56	47.5	87	59.6
		Hayır	62	52.5	59	40.4
	Fiziksel Delilleri Korumak	Evet	82	69.5	119	81.5
		Hayır	36	30.5	27	18.5
	Fiziksel Delillerin Laboratuvara Ulaşmasını Sağlamak	Evet	83	70.3	126	86.3
		Hayır	35	29.7	20	13.7
	Fiziksel Delillerin Laboratuvarında İncelenmesini Sağlamak	Evet	51	43.2	82	56.2
		Hayır	67	56.8	64	43.8
	Fiziksel Delilleri Kayıt Altına Almak	Evet	82	69.5	110	75.3
		Hayır	36	30.5	36	24.7

*Birden fazla şık işaretlenmiştir.

Çalışanların %77.1'inin, öğrencilerin %89.7'sinin adli vakaya yaklaşım ile ilgili eğitim almadığı; çalışanların %61.9'unun, öğrencilerin %89.7'sinin adli vakalarda ne yapılması gerektiğini bilmediği; çalışanların %85.6'sının, öğrencilerin %92.5'inin adli vakaya yaklaşımda kullanılan yönetmelik ile ilgili bilgilerinin olmadığı; çalışanların %93.2'sinin, öğrencilerin %97.3'ünün adli vakalarla ilgili eğitim alınması gerektiğini düşündüğü; öğrencilerin %83.6'sının adli vakalarla ilgili sertifika programına katılmayı düşündüğü; çalışanların %19.5'inin, öğrencilerin %61.0'inin adli alanda çalışmayı düşündüğü; çalışanların %85.6'sının, öğrencilerin %97.9'unun adli vakada ebe/hemşirelerin görev alması gerektiğini düşündüğü; çalışanların %90.7'sinin, öğrencilerin %91.1'inin adli vaka değerlendirmesini hekimin yapması gerektiğini düşündüğü; çalışanların %87.3'ünün, öğrencilerin %89.0'unun adli vakada anamnez almanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %61.9'unun öğrencilerin %80.8'inin adli vakada fizik muayene yapmanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %47.5'inin, öğrencilerin %59.6'sının adli vakada fiziksel delillerin toplanmanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %69.5'inin, öğrencilerin %81.5'inin adli vakada fiziksel delilleri korumanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %70.3'ünün, öğrencilerin %86.3'ünün adli vakada fiziksel delillerin laboratuvara ulaşmasını sağlamanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %43.2'sinin, öğrencilerin %56.2'sinin adli vakada fiziksel delillerin laboratuvarında incelenmesinde ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %69.5'inin, öğrencilerin %75.3'ünün adli vakada fiziksel delilleri kayıt altına almanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü belirlendi (Tablo 4).

Tablo 5. Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Uygulama Durumlarının Dağılımı (N:264)

Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Uygulama Durumları		Çalışan		Öğrenci	
		n	%	n	%
Kendisi veya Yakınının Adli Vaka Yaşama Durumu	Yaşayan	14	11.9	7	4.8
	Yaşamayan	104	88.1	139	95.2
Çalışılan / Staj Klinik Uygulama Yapılan Birime Adli Vaka Gelme Sıklığı	Sık Sık	6	5.1	5	3.4
	Ara Sıra	18	15.3	29	19.9
	Nadir	42	35.6	41	28.1
	Hiç	52	44.1	71	48.6
Adli Vakalarda Kendisini Yeterli Hissetme Durumu	Yeterli	10	8.5	0	0
	Yetersiz	80	67.8	102	69.9
	Kısmen Yeterli	28	23.7	44	30.1
Adli Vaka Değerlendirmesi Yapma/Gözlemleme Durumu	Yapan	17	14.4	16	11.0
	Yapmayan	101	85.6	130	89.0
Fiziksel Delillerin Toplanması Sürecine Katılma Durumu	Katılan	12	10.2	-	-
	Katılmayan	106	89.8	-	-
Adli Vakaların Muayenesini Yapmaya Katılma Durumu	Katılan	18	15.3	-	-
	Katılmayan	100	84.7	-	-
Adli Vaka Bildirimi Yapıldığını Gözlemleme/Yapma Durumu	Yapan	27	22.9	11	7.5
	Yapmayan	91	77.1	135	92.5
Kurumda Adli Tıp Uzmanı Bulunma Durumu	Var	17	14.4	41	28.1
	Yok	101	85.6	105	71.9
Adli Vakaya Bakım Vermenin Stres Kaynağı Olması/ Olduğunu Düşünme Durumu	Olan	43	36.4	82	56.2
	Olmayan	75	63.6	64	43.8

Çalışanların %88.1'inin öğrencilerin %95.2'sinin kendisi veya yakınının adli vaka yaşadığı; çalışanların %44.1'inin öğrencilerin %48.6'sının çalıştıkları/klinik uygulamaya çıktıkları birime hiç adli vaka gelmediğini; çalışanların %67.8'inin öğrencilerin %69.9'unun adli vakalarda kendisini yetersiz hissettiğini düşündüğü; çalışanların %85.6'sının öğrencilerin %89.0'unun adli vaka değerlendirmesi yaptığı/gözlemlediği; çalışanların %89.8'inin fiziksel delillerin toplanması sürecine

katılmadığı; çalışanların 84.7'sinin adli vaka muayenesi yapmadığı; çalışanların %77.1'inin öğrencilerin %92.5'inin adli vaka bildirimi yapıldığını gözlemlemediği/yapmadığı; çalışanların %85.6'sının öğrencilerin %71.9'unun çalıştıkları/klinik uygulamaya çıktıkları kurumda adli tıp uzmanı bulunmadığını belirttiği; çalışanların %36.4'ünün öğrencilerin %56.2'sinin adli vakaya bakım vermenin stres kaynağı olduğunu düşündüğü belirlendi (Tablo 5).

Tablo 6. Gruplara Göre Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:264)

Gruplar	Çalışan (n=118)		Öğrenci (n=146)		t	sd	p
	Ort	SS	Ort	SS			
Adil Dünya İnancı Toplam	37.89	7.19	37.94	6.83	-0.054	262	0.957
Genel Adil Dünya İnancı	17.87	3.89	17.39	3.38	1.075	262	0.283
Kişisel Adil Dünya İnancı	20.02	4.25	20.55	4.29	-1.000	262	0.318
Empatik Eğilim Toplam	68.76	8.82	68.34	8.88	0.383	262	0.702

Bağımsız Gruplar T-Testi

Adil dünya inancı ölçeği toplam puan ortalamasının çalışanlarda 37.89 ± 7.19 , öğrencilerde 37.94 ± 6.83 olduğu görüldü. Adil dünya inancı ölçeğinin genel adil dünya inancı puan ortalamasının çalışanlarda 17.87 ± 3.89 , öğrencilerde 17.39 ± 3.38 olduğu; kişisel adil dünya inancı puan ortalamasının çalışanlarda 20.02 ± 4.25 , öğrencilerde 20.55 ± 4.29 olduğu saptandı. Çalışanların empatik eğilim ölçeği puan ortalamasının 68.76 ± 8.82 , öğrencilerin 68.34 ± 8.88 olduğu belirlendi. Adil dünya inancı toplam, genel adil dünya inancı, kişisel adil dünya inancı ve empatik eğilim ölçeği toplam puan ortalamaları gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$, Tablo 6).

Tablo 7. Gruplara Göre Vaka Senaryolarına Verilen Yanıtlarının Dağılımı (N:264)

Vaka Senaryoları		Çalışan		Öğrenci		p	Vaka Senaryoları		Çalışan		Öğrenci		p		
		(n=118)		(n=146)					(n=118)		(n=146)				
		n	%	n	%				n	%	n	%			
Vaka 1 soru 1	Yanlış	31	26.3	63	43.2	X ² =8.109			Vaka 3 soru 1	Yanlış	68	57.6	73	50.0	X ² =1.526
	Doğru	87	73.7	83	56.8	p=0.003				Doğru	50	42.4	73	50.0	p=0.133
Vaka 1 soru 2	Yanlış	82	69.5	98	67.1	X ² =0.169			Vaka 3 soru 2	Yanlış	78	66.1	99	67.8	X ² =0.086
	Doğru	36	30.5	48	32.9	p=0.391				Doğru	40	33.9	47	32.2	p=0.435
Vaka 1 soru 3	Yanlış	13	11.0	13	8.9	X ² =0.328			Vaka 3 soru 3	Yanlış	70	59.3	78	53.4	X ² =0.921
	Doğru	105	89.0	133	91.1	p=0.356				Doğru	48	40.7	68	46.6	p=0.202
Vaka 1 soru 4	Yanlış	18	15.3	20	13.7	X ² =0.128			Vaka 3 soru 4	Yanlış	66	55.9	75	51.4	X ² =0.546
	Doğru	100	84.7	126	86.3	p=0.426				Doğru	52	44.1	71	48.6	p=0.269
Vaka 2 soru 1	Yanlış	100	84.7	131	89.7	X ² =1.480			Vaka 4 soru 1	Yanlış	19	16.1	20	13.7	X ² =0.299
	Doğru	18	15.3	15	10.3	p=0.152				Doğru	99	83.9	126	86.3	p=0.353
Vaka 2 soru 2	Yanlış	77	65.3	75	51.4	X ² =5.150			Vaka 4 soru 2	Yanlış	70	59.3	96	65.8	X ² =1.156
	Doğru	41	34.7	71	48.6	p=0.016				Doğru	48	40.7	50	34.2	p=0.172
Vaka 2 soru 3	Yanlış	30	25.4	37	25.3	X ² =0.000			Vaka 4 soru 3	Yanlış	61	51.7	84	57.5	X ² =0.899
	Doğru	88	74.6	109	74.7	p=0.550				Doğru	57	48.3	62	42.5	p=0.205
Vaka 2 soru 4	Yanlış	93	78.8	111	76.0	X ² =0.288			Vaka 4 soru 4	Yanlış	44	37.3	52	35.6	X ² =0.079
	Doğru	25	21.2	35	24.0	p=0.350				Doğru	74	62.7	94	64.4	p=0.439

Vaka senaryolarına göre grupların verdiği yanıtlar incelendiğinde (Tablo 7);

VAKA 1: *Havaalanından otele gitmek için bindiği takside tecavüze uğradığını iddia eden Ş.E. adlı şahsın yapılan fizik muayenesinde boyun bölgesinde kızarıklık, sol göğüs üzerinde 3*2cm boyutunda kızarıklık, her iki el bileğinde de zorlamaya bağlı olduğu düşünülen parmak izleri ve dudağında kanama saptanmıştır. Vajinal muayenesinde hymende saat kadrajında 3-5 yönünde eskiden oluşmuş yırtıklar, serviks ve labialarda ise herhangi bir sorun saptanmamıştır. Anal muayenesi de normal bulunan Ş.E.'nin bilinci açık ve genel durumu iyidir.*

Vaka 1'in 1. sorusu olan “*Vaka 1’de belirtilen hastadan alınacak anamnez için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?*” sorusunu çalışanların %73.7’sinin öğrencilerin %56.8’inin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermektedir ($X^2=8.109$; $p=0.003<0.05$).

Vaka 1'in 2. sorusu olan “*Vaka 1’de belirtilen hastanın muayenesi için aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?*” sorusunu çalışanların %30.5’inin öğrencilerin %32.9’unun doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.169$; $p=0.391>0.05$).

Vaka 1'in 3. sorusu olan “*Aşağıdakilerden hangisi Vaka 1’de belirtilen hastaya ait kanıt tanımlaması dahilinde **bulunmamaktadır?***” sorusunu çalışanların %89.0’unun öğrencilerin %91.1’inin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.328$; $p=0.356>0.05$).

Vaka 1'in 4. sorusu olan “*Vaka 1’de belirtilen hastanın kıyafetleri çıkarılırken aşağıdaki ifadelerden hangisinin **yapılmaması** gerekir?*” sorusunu çalışanların %84.7’sinin öğrencilerin %86.3’ünün doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.128$; $p=0.426>0.05$).

VAKA 2. *Sekiz yaşındaki E.C. adlı mağdur A.S. adlı üvey babası tarafından cinsel istismara uğradığını annesine söylemiştir. Gerekli iç bedensel muayenenin yapılması için hastaneye başvurulmuştur. Diz göğüs pozisyonu verilen çocuğa işlem ile ilgili gerekli bilgi ve açıklamalar yapılmış olup çocuğun sakinleşmesi ve güven duyması sağlanmaya çalışılmıştır. Vajinal muayenesi sırasında yeni oluşmuş çatlaklar, oral muayenesi sırasında da çatlaklar, oral fistül olduğu gözlenmiştir. Bu süreç sonunda çocuk cebinden kendi çizmiş olduğu çizimlerini çıkartmıştır.*

Vaka 2'nin 1. sorusu olan “İç bedensel muayenesi için hangisi **yanlıştır**?” sorusunu çalışanların %15.3'ünün öğrencilerin %10.3'ünün doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=1,480$; $p=0,152>0.05$).

Vaka 2'nin 2. sorusu olan “Çocuk tarafından tarafımıza iletilen resimlere ne yapılmalıdır?” sorusunu çalışanların %34.7'sinin öğrencilerin %48.6'sının doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=5,150$; $p=0,016<0.05$).

Vaka 2'nin 3. sorusu olan “Çocuk ile olan ilk temasta aşağıdakilerden hangisini yapmak **yanlış** olur?” sorusunu çalışanların %74.6'sının öğrencilerin %74.7'sinin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.000$; $p=0.550>0.05$).

Vaka 2'nin 4. sorusu olan “Mağdurdan alınan deliller ne yapılmalıdır?” sorusunu çalışanların %21.2'sinin öğrencilerin %24.0'ünün doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.288$; $p=0.350>0.05$).

VAKA 3. İki çocuk annesi olan F.E. eşi C.E. tarafından bıçakla yaralanmıştır. Hasta ilk muayene edildiğinde sağ kolunda 2-3cm genişliğinde 2 adet açık yarasının olduğu, boynunda boğuşma izlerinin olduğu, kafanın sol kısmında 2*3cm çapında saçlı deride kopma meydana geldiği, ayrıca vücudunda çok sayıda ekimoz olduğu görülmüştür. Sağ iç bacakta da 4*5cm ölçülerinde 3-4 cm derinliğinde geniş bir yara saptanmıştır.

Vaka 3'ün 1. sorusu olan “Vaka 3'de belirtilen hastadan alınacak olan anamnezde aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?” sorusunu çalışanların %42.4'ünün öğrencilerin %50.0'sinin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=1.526$; $p=0.133>0.05$).

Vaka 3'ün 2. sorusu olan “Vaka 3'de belirtilen hastanın muayene işleminde aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?” sorusunu çalışanların %33.9'unun öğrencilerin %32.2'sinin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.086$; $p=0.435>0.05$).

Vaka 3'ün 3. sorusu olan “Vaka 3'de belirtilen hastaya göre aşağıdaki uygulamalardan hangisi doğrudur?” sorusunu çalışanların %40.7'sinin öğrencilerin %46.6'sının doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.921$; $p=0.202>0.05$).

Vaka 3'ün 4. sorusu olan “*Vaka 3’de belirtilen hastaya yaklaşımda aşağıdaki uygulamalardan hangisi **yanlıştır**?*” sorusunu çalışanların %44.1’inin öğrencilerin %48.6’sının doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.546$; $p=0.269>0.05$).

VAKA 4. *Hastanemize başvuran 29 yaşındaki A.A. isimli şahıs iki yıldır birlikte olduğu A.K. adlı sevgilisi ile aynı evde yaşadığını, aralarında çıkan tartışma sonucu darp edildiğini, o sırada 12 haftalık gebeliğinin olduğunu ve şu anda vajinal kanama şikayetinin mevcut olduğunu belirtmiştir.*

Vaka 4'ün 1. sorusu olan “*Vaka 4’deki hasta ile yapılan ilk görüşmede hangisi **yapılmamalıdır**?*” sorusunu çalışanların %83.9’unun öğrencilerin %86.3’ünün doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.299$; $p=0.353>0.05$).

Vaka 4'ün 2. sorusu olan “*Hastadan alınması gereken bulgular için aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?*” sorusunu çalışanların %40.7’sinin öğrencilerin %34.2’sinin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=1.156$; $p=0.172>0.05$).

Vaka 4'ün 3. sorusu olan “*Düşük materyali laboratuvara götürülürken neye dikkat edilmelidir?*” sorusunu çalışanların %48.3’ünün öğrencilerin %42.5’inin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.899$; $p=0.205>0.05$).

Vaka 4'ün 4. sorusu olan “*Vaka 4’deki hastadan anamnez alırken aşağıdakilerden hangisinin yapılmasına dikkat edilmelidir?*” sorusunu çalışanların %62.7’sinin öğrencilerin %64.4’ünün doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.079$; $p=0.439>0.05$).

Vaka 1’e ilişkin sorulara çalışanların %69.05’inin öğrencilerin %66.78’inin doğru cevap verdiği; Vaka 2’ye ilişkin sorulara çalışanların %36.44’ünün öğrencilerin %39.38’inin doğru cevap verdiği; Vaka 3’e ilişkin sorulara çalışanların %40.25’inin öğrencilerin %44.34’ünün doğru cevap verdiği; Vaka 4’e ilişkin sorulara çalışanların %58.89’unun öğrencilerin %56.84’ünün doğru cevap verdiği saptandı (Tablo 7).

Tablo 8. Gruplara Göre Olgulara Verilen Yanıtlarının Dağılımı (N:264)

Olgular		Çalışan (n=118)		Öğrenci (n=146)		p
		n	%	n	%	
Olgu 1	Yanlış	36	30.5	99	67.8	$X^2=36.335$ $p=0.000$
	Doğru	82	69.5	47	32.2	
Olgu 2	Yanlış	4	3.4	7	4.8	$X^2=0.322$ $p=0.403$
	Doğru	114	96.6	139	95.2	
Olgu 3	Yanlış	69	58.5	75	51.4	$X^2=1.329$ $p=0.152$
	Doğru	49	41.5	71	48.6	
Olgu 4	Yanlış	7	5.9	5	3.4	$X^2=0.946$ $p=0.249$
	Doğru	111	94.1	141	96.6	
Olgu 5	Yanlış	44	37.3	65	44.5	$X^2=1.408$ $p=0.144$
	Doğru	74	62.7	81	55.5	

Olgu 1 sorusu olan “4 aylık bir bebeğin yataktan yuvarlanarak düşmesi” adli vaka mıdır? sorusunu çalışanların %69.5’inin öğrencilerin %32.2’sinin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermektedir ($X^2=36.335$; $p=0.000<0.05$).

Olgu 2 sorusu olan “Çocuğun yaralanması durumunda ayrı ayrı alınan ebeveyn öykülerinin uyumsuzluğunun fark edilmesi” adli vaka mıdır? sorusunu çalışanların %96.6’sının öğrencilerin %95.2’sinin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.322$; $p=0.403>0.05$).

Olgu 3 sorusu olan “Fiziksel muayene için adli vakadan onam alınmaması” adli vaka mıdır? sorusunu çalışanların %41.5’inin öğrencilerin %48.6’sının doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=1.329$; $p=0.152>0.05$).

Olgu 4 sorusu olan “Acil servise başvuran çocuğun ailesinin şikayetçi olmamasına rağmen istismar olduğu düşüncesiyle ilgili birimlere sevk edilmesi” adli vaka mıdır? sorusunu çalışanların %94.1’i öğrencilerin %96.6’sının doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=0.946$; $p=0.249>0.05$).

Olgu 5 sorusu olan “Hymen muayenesi için talepte bulunan ailenin talebine uyarak muayeneyi gerçekleştirmek” adli vaka mıdır? sorusunu çalışanların %62.7’sinin öğrencilerin %55.5’inin doğru yanıtladığı görülmektedir. Verilen yanıtlar gruplara göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($X^2=1.408$; $p=0.144>0.05$, Tablo 8).

Olgulara ilişkin sorulara çalışanların %72.88'inin öğrencilerin %65.61'inin doğru cevap verdiği belirlendi (Tablo 8).

4.3. Çalışanların ve Öğrencilerin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri

Bu bölümde çalışanların sosyo-demografik ve mesleki özelliklerinin adil dünya inancı ve empatik eğilim puanları ile karşılaştırılmasına (Tablo 9), çalışanların ve öğrencilerin adli vakaya yaklaşım ile ilgili bilgi ve tutumlarının adil dünya inancı ve empatik eğilim puanları ile karşılaştırılmasına (Tablo 10), çalışanların ve öğrencilerin adli vakaya yaklaşım ile ilgili bilgi ve tutumlarının adil dünya inancı ve empatik eğilim puanları ile karşılaştırılmasına (Tablo 11) ve çalışanların ve öğrencilerin adil dünya inancı ve empatik eğilim puanları arasındaki korelasyona ilişkin (Tablo 12) yanıtların dağılımına yer verildi.

Tablo 9. Çalışanların Sosyo-Demografik ve Mesleki Özelliklerinin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Karşılaştırılması (N:118)

Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikler		n	Adil Dünya İnancı Toplam	Genel Adil Dünya İnancı	Kişisel Adil Dünya İnancı	Empatik Eğilim Toplam
			Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Cinsiyet	Erkek	8	33.375±10.875	14.625±5.041	18.750±6.251	68.750±11.769
	Kadın	110	38.227±6.805	18.109±3.723	20.118±4.099	68.764±8.647
t=			-1.862	-2.494	-0.877	-0.004
p=			0.251	0.014	0.560	0.997
Medeni Durum	Evli	40	37.900±8.230	17.550±4.038	20.350±4.833	70.725±9.004
	Bekar	78	37.897±6.654	18.039±3.842	19.859±3.950	67.756±8.622
t=			0.002	-0.642	0.592	1.744
p=			0.999	0.522	0.555	0.084
Meslek	Ebe	52	38.769±6.573	18.077±3.325	20.692±4.227	68.250±9.066
	Hemşire	66	37.212±7.623	17.712±4.317	19.500±4.236	69.167±8.685
t=			1.170	0.503	1.519	-0.558
p=			0.245	0.616	0.131	0.578
Meslekte Çalışma Süresi	1 Yıldan Az	16	39.625±5.188	18.813±4.119	20.813±3.674	69.125±7.338
	1-5 Yıl	56	37.964±6.575	17.946±3.429	20.018±3.910	68.875±8.924
	6-10 Yıl	24	38.625±6.453	18.292±3.277	20.333±4.050	68.458±7.656
	11 Yıl ve Üzeri	22	35.682±10.101	16.546±5.226	19.136±5.642	68.546±11.079
F=			1.090	1.267	0.538	0.025
p=			0.356	0.289	0.657	0.995
Şu Anda Çalışılan Birim	Yoğun bakım	14	39.643±7.672	19.643±4.861	20.000±3.843	65.214±6.241
	Kadın Doğum Servisi	18	39.389±4.104	18.889±3.676	20.500±2.526	72.389±10.410
	Doğumhane	24	39.083±6.698	17.542±2.992	21.542±4.118	68.042±7.469
	Yenidoğan	16	37.813±6.585	18.000±3.406	19.813±4.262	70.438±8.222
	Çocuk Servisi	13	36.000±7.800	18.000±4.143	18.000±4.708	67.231±10.068
	Cerrahi	11	35.182±9.464	17.000±4.648	18.182±5.154	67.091±6.395
	Eğitim	8	34.125±11.167	15.125±4.970	19.000±6.414	71.625±11.275
	Diğer	14	38.357±5.930	17.357±3.153	21.000±3.552	68.071±10.209
F=			0.998	1.322	1.392	1.114
p=			0.437	0.247	0.216	0.359

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; PostHoc: Tukey, LSD

Çalışan erkek hemşirelerin genel adil dünya inancı puan ortalamalarının ($x=14.625\pm5.041$), kadınların genel adil dünya inancı puanlarından ($x=18.109\pm3.723$) düşük olduğu ve bu durumun anlamlılık gösterdiği bulundu ($t=-2.494$; $p=0.014<0.05$; $d=0.913$; $\eta^2=0.051$, Tablo 9).

Çalışanların adil dünya inancı toplam, genel ve kişisel adil dünya inancı ile empatik eğilim puan ortalamalarının yaş, cinsiyet (genel adil dünya inancı hariç), medeni durum, meslek, meslekte çalışma süresi ve şuanda çalışılan birimden etkilenmediği ve anlamlı farklılık göstermediği bulundu ($p>0.05$, Tablo 9).

Tablo 10. Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Karşılaştırılması (N:264)

Adli Vakaya (AV) Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumlar		ÇALIŞANLAR (n=118)					ÖĞRENCİLER (n=146)				
		n	Adil Dünya İnanç Toplam Ort±SS	Genel Adil Dünya İnanç Ort±SS	Kişisel Adil Dünya İnanç Ort±SS	Empatik Eğilim Toplam Ort±SS	n	Adil Dünya İnanç Toplam Ort±SS	Genel Adil Dünya İnanç Ort±SS	Kişisel Adil Dünya İnanç Ort±SS	Empatik Eğilim Toplam Ort±SS
Eğitim Alma Durumu	Evet	27	38.444±5.535	18.296±3.208	20.148±3.405	71.482±10.714	15	38,467±7,259	17,667±2,870	20,800±5,226	67,467±7,818
	Hayır	91	37.736±7.633	17.747±4.090	19.989±4.493	67.956±8.080	131	37,886±6,812	17,359±3,451	20,527±4,200	68,443±9,021
	t=		0,448	0.641	0.170	1.841		0,311	0.332	0,233	-0,402
	p=		0.655	0.523	0.865	0.068		0,756	0.740	0,816	0.688
Yönetmelik ile İlgili Bilgi Durumu	Evet	17	38.941±5.728	17.941±3.211	21.000±3.984	73.706±9.790	11	41,000±6,856	19,091±3,208	21,909±4,721	67,727±10,189
	Hayır	101	37.723±7.419	17.861±4.018	19.861±4.297	67.931±8.426	135	37,696±6,799	17,252±3,376	20,444±4,260	68,393±8,812
	t=		0.645	0.078	1.021	2.553		1,549	1,743	1,088	-0,238
	p=		0.520	0.938	0.309	0.012		0,124	0.083	0,278	0.812
Adli Alanda Çalışmayı Düşünme Durumu	Evet	23	36.522±7.833	17.217±3.618	19.304±5.067	69.739±6.917	89	37,584±7,060	17,258±3,645	20,326±4,314	68,483±8,892
	Hayır	95	38.232±7.031	18.032±3.966	20.200±4.047	68.526±9.248	57	38,509±6,492	17,597±2,963	20,912±4,282	68,123±8,950
	t=		-1.023	-0.898	-0.905	0.589		-0,796	-0,587	-0,804	0,238
	p=		0.308	0.371	0.436	0.557		0,427	0,558	0,423	0.812
AV Eğitiminin Gerekli Olduğunu Düşünme	Evet	110	37.918±6.557	17.791±3.480	20.127±4.023	69.036±8.983					
	Hayır	8	37.625±13.958	19.000±8.000	18.625±6.948	65.000±5.372					
	t=		0.111	-0.846	0.964	1.252					
	p=		0.955	0.684	0.564	0.213					
Adli Ebe Hemşireler Görev Almalı	Evet	101	38.267±6.439	18.089±3.464	20.178±3.996	68.792±8.500					
	Hayır	17	35.706±10.635	16.588±5.842	19.118±5.622	68.588±10.880					
	t=		1.364	1.476	0.950	0.088					
	p=		0.348	0.317	0.344	0.930					
AV Değerlendirmesi Yapma Durumu	Evet	17	37.529±8.733	17.412±3.658	20.118±5.219	72.177±9.787					
	Hayır	101	37.960±6.948	17.951±3.951	20.010±4.102	68.188±8.576					
	t=		-0.228	-0.525	0.096	1.738					
	p=		0.820	0.600	0.924	0.085					
Delillerin Toplama Sürecine Katılma	Evet	12	35.917±6.653	17.000±3.133	18.917±3.872	72.083±8.073					
	Hayır	106	38.123±7.245	17.972±3.977	20.151±4.296	68.387±8.867					
	t=		-1.007	-0.817	-0.952	1.380					
	p=		0.316	0.416	0.343	0.170					
AV Muayenesini Yapma/Katılma	Evet	18	38.167±8.713	17.667±3.742	20.500±5.182	72.556±9.370					
	Hayır	100	37.850±6.933	17.910±3.944	19.940±4.092	68.080±8.600					
	t=		0.171	-0.243	0.512	2.005					
	p=		0.864	0.809	0.609	0.047					

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; PostHoc: Tukey, LSD

Çalışanların empatik eğilim ölçeği toplam puan ortalamalarının yönetmelik ile ilgili bilgisi olanlarda ($x=73.706$), yönetmelik ile ilgili bilgisi olmayanlara göre ($x=67.931$) yüksek olduğu ($t=2.553$; $p=0.012<0.05$; $d=0.669$; $\eta^2=0.053$); adli vaka muayenesini yapanlarda ($x=72.556$), yapmayanlara göre ($x=68.080$) yüksek olduğu bulundu ($t=2.005$; $p=0.047<0.05$; $d=0.513$; $\eta^2=0.033$, Tablo 10).

Çalışanların adil dünya inancı toplam, genel ve kişisel adil dünya inancı ile empatik eğilim puan ortalamalarının adli vakaya yaklaşım ile ilgili bir eğitim alma durumu, yönetmelik ile ilgili bilgi varlığı (empatik eğilim ölçeği hariç), adli alanda çalışmayı düşünme durumu, adli vaka eğitimi almanın gerektiğini düşünme durumu, adli vakalarda adli ebe hemşirelerin görev alması gerektiğini düşünme durumu, adli vaka değerlendirmesi yapma durumu, fiziksel delillerin toplanması sürecine katılma durumu ve adli vakaların muayenesini yapmaya katılma durumuna (empatik eğilim ölçeği hariç) göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$, Tablo 10).

Adli vaka ile ilgili hizmet içi eğitim alan sağlık çalışanlarının empatik eğilim toplam puan ortalamaları ($x=72,296$), adli vaka ile ilgili hizmet içi eğitim almayanların puan ortalamalarından ($x=67,714$) yüksek olduğu görüldü ($t=2,417$; $p=0.017<0.05$; $d=0,530$; $\eta^2=0,048$).

Adli vaka sürecini gözlemleyen öğrencilerin empatik eğilim toplam puan ortalamaları ($x=65,438$), adli vaka sürecini gözlemlemeyenlerin puan ortalamalarından ($x=68,700$) düşük bulundu ($t=-1,390$; $p=0.049<0.05$; $d=0,368$; $\eta^2=0,013$).

Tablo 11. Çalışanların ve Öğrencilerin Adli Vakaya Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları ile Karşılaştırılması (N:264)

Adli Vakaya (AV) Yaklaşım ile İlgili Bilgi ve Tutumlar		ÇALIŞANLAR (n=118)					ÖĞRENCİLER (n=146)				
		n	Adil Dünya İnancı Ort±SS	Genel Adil Dünya İnancı Ort±SS	Kişisel Adil Dünya İnancı Ort±SS	Empatik Eğilim Ort±SS	n	Adil Dünya İnancı Ort±SS	Genel Adil Dünya İnancı Ort±SS	Kişisel Adil Dünya İnancı Ort±SS	Empatik Eğilim Ort±SS
Adli Vaka Yaşama Durumu	Evet	14	37.929±4.891	17.857±2.713	20.071±2.759	68.643±10.248	7	37,143±5,336	18,000±2,517	19,143±3,388	65,857±9,245
	Hayır	104	37.894±7.465	17.875±4.043	20.019±4.428	68.779±8.676	139	37,986±6,916	17,360±3,430	20,626±4,334	68,468±8,884
	t=		0.017	-0.016	0.043	-0.054		-0,317	0,487	-0,891	-0,757
	p=		0.987	0.987	0.952	0.957		0,751	0,627	0,375	0,450
AV'da Kendinizi Yeterli Hissetme Durumu	Evet	10	42.600±8.329	20.100±3.843	22.500±4.927	75.900±10.514	0	0	00	0	
	Hayır	80	37.288±7.162	17.688±3.811	19.600±4.253	67.538±8.017	44	38,727±6,635	18,000±3,396	20,727±4,212	67,136±9,718
	Kısmen Yeterli	28	37.964±6.449	17.607±4.058	20.357±3.812	69.714±9.412	102	37,608±6,926	17,128±3,368	20,480±4,350	68,863±8,499
	F=		2.489	1.811	2.221	4.448		0,907	1,433	0,318	-1,078
	p=		0.087	0.168	0.113	0.014 1>2 (p<0.05)		0,366	0,154	0,751	0,283
AV Bildirimi Yapıldığını Gözlemleme Durumu	Evet	27	37.000±8.010	17.111±3.555	19.889±4.790	70.370±8.971	11	37,909±5,375	17,818±3,027	20,091±3,448	68,818±9,693
	Hayır	91	38.165±6.956	18.099±3.986	20.066±4.112	68.286±8.779	135	37,948±6,958	17,356±3,424	20,593±4,366	68,304±8,855
	t=		-0.738	-1.158	-0.189	1.078		-0,018	0,434	-0,371	0,184
	p=		0.462	0.249	0.850	0.283		0,986	0,665	0,711	0,854
Birime/Klinik Uygulama Alanına AV Gelme Sıklığı	Sık Sık	6	40.667±7.448	18.667±2.944	22.000±4.604	73.167±11.444	5	39,600±2,608	18,200±3,114	21,400±2,408	65,200±13,809
	Ara Sıra	18	37.778±7.142	17.333±3.694	20.444±4.314	72.778±10.242	29	38,793±7,889	17,414±3,756	21,379±4,739	68,207±7,655
	Nadir	42	38.048±5.967	17.691±3.197	20.357±3.925	67.905±9.702	41	38,439±6,705	17,415±3,827	21,024±3,844	69,610±9,500
	Hiç	52	37.500±8.154	18.115±4.583	19.385±4.455	67.558±6.728	71	37,197±6,680	17,310±3,027	19,887±4,423	67,887±8,706
	F=		0.351	0.290	0.966	2.265		0,596	0,108	1,159	0,546
	p=		0.788	0.833	0.411	0.085		0,619	0,956	0,328	0,652
Kurumda Adli Tıp Uzmanı Bulunma Durumu	Var	17	37.353±7.591	17.824±3.540	19.529±4.900	68.647±12.175	41	38,537±7,373	17,537±3,392	21,000±4,365	69,073±8,116
	Yok	101	37.990±7.158	17.881±3.973	20.109±4.159	68.782±8.214	105	37,714±6,637	17,333±3,402	20,381±4,277	68,057±9,190
	t=		-0.337	-0.056	-0.518	-0.058		0,652	0,325	0,781	0,620
	p=		0.737	0.955	0.606	0.965		0,515	0,746	0,436	0,537
AV'ya Bakım Verme Stres Kaynağıdır	Evet	43	37.558±6.518	17.651±3.258	19.907±4.230	69.605±10.702	82	36,988±6,834	16,976±3,262	20,012±4,387	67,951±8,160
	Hayır	75	38.093±7.586	18.000±4.239	20.093±4.297	68.280±7.588	64	39,172±6,692	17,922±3,497	21,250±4,106	68,844±9,780
	t=		-0.388	-0.466	-0.228	0.783		-1,934	-1,685	-1,739	-0,601
	p=		0.699	0.642	0.820	0.477		0,055	0,094	0,084	0,549

F:Anova Testi; t:Bağımsız GruplarT-Testi; PostHoc: Tukey, LS

Çalışanların empatik eğilim ölçeği toplam puan ortalamalarının adli vakalarda kendisini yeterli hissetme durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=4,448$; $p=0.014<0.05$; $\eta^2=0,072$). Farkın adli vakalarda kendisini yeterli hissedenlerin empatik eğilim toplam puanlarının adli vakalarda kendisini yeterli hissetmeyenlerin empatik eğilim toplam puanlarından yüksek olmasından kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$, Tablo 11).

Çalışanların adil dünya inancı toplam, genel ve kişisel adil dünya inancı ile empatik eğilim puan ortalamalarının kendisinin veya yakınının adli vaka yaşama durumu, adli vakada kendini yeterli hissetme durumu, adli vaka bildirimi yapıldığını gözlemleme durumu, çalıştıkları/klinik uygulamaya çıktıkları birime adli vaka gelme sıklığı, çalıştıkları/klinik uygulamaya çıktıkları kurumda adli tıp uzmanı bulunma durumu ve adli vakaya bakım vermenin stres kaynağı olduğunu düşünme durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$, Tablo 11).

Tablo 12. Çalışanların ve Öğrencilerin Adil Dünya İnancı ve Empatik Eğilim Puanları Arasındaki Korelasyon

		Adil Dünya İnancı Toplam	Genel Adil Dünya İnancı	Kişisel Adil Dünya İnancı
Empatik Eğilim Toplam	r	0.246**	0.135	0.291**
(çalışan)	p	0.007	0.144	0.001
Empatik Eğilim Toplam	r	0.304**	0.287**	0.258**
(öğrenci)	p	0.000	0.000	0.002

*<0.05; **<0.01; Pearson Korelasyon Analizi

Çalışanların adil dünya inancı toplam, genel adil dünya inancı, kişisel adil dünya inancı ve empatik eğilim toplam puan ortalamaları arasındaki korelasyon analizleri incelendiğinde; empatik eğilim toplam puan ortalamaları ile adil dünya inancı toplam puan ortalamaları arasında ($r=0.246$) pozitif zayıf ($p=0.007<0.05$), empatik eğilim toplam puan ortalamaları ile kişisel adil dünya inancı puan ortalamaları arasında $r=0.291$ pozitif zayıf ($p=0.001<0.05$) düzeyde korelasyon bulundu. Diğer değişkenler arasındaki korelasyon ilişkileri istatistiksel olarak anlamlı değildi ($p>0.05$, Tablo 12).

Öğrencilerin adil dünya inancı toplam, genel adil dünya inancı, kişisel adil dünya inancı ve empatik eğilim toplam puan ortalamaları arasında korelasyon analizleri incelendiğinde; empatik eğilim toplam puan ortalamaları ile adil dünya inancı toplam puan ortalamaları arasında ($r=0.304$) pozitif çok zayıf ($p=0.000<0.05$), empatik eğilim toplam puan ortalamaları ile genel adil dünya inancı puan ortalamaları arasında ($r=0.287$) pozitif çok zayıf ($p=0.000<0.05$), empatik eğilim toplam ile kişisel adil dünya inancı puan ortalamaları arasında ($r=0.258$) pozitif zayıf ($p=0.002<0.05$) düzeyde korelasyon belirlendi (Tablo 12).

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu araştırma ebe ve hemşirelerin adli vakaya yaklaşımında adil dünya inancı ile empatik eğilim düzeylerini incelemek amacı ile yürütüldü.

Araştırmaya katılan çalışanların (%93.2) ve öğrencilerin (%99.3) tamamına yakınının kadın olduğu; çalışanların yarısından fazlasının (%66.1) medeni durumunun evli öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%99.3) bekar olduğu; çalışanların büyük çoğunluğunun (%89.0) lisans mezunu olduğu; öğrencilerin yarısından fazlasının (%70.5) ebelik bölümünde okumakta olduğu görüldü (Tablo 2). Çalışanların yarısından fazlasının (%55.9) hemşire olduğu; çalışanların yarıya yakınının (%47.5) meslekte çalışma süresinin 1-5 yıl olduğu; çalışanlarda doğumhanede çalışma oranının daha fazla olduğu (%20.3); büyük çoğunluğunun (%87.3) eğitim hemşireliği yapmadığı belirlendi (Tablo 3). Eğitim hemşireliği yapma durumu daha önce adli vakalarla ilgili eğitim alıp almadığını belirlemek amacıyla sorulmuştur. Eğitim alındıysa çalışan ebe ve hemşirelere adli vakalarla ilgili hizmet içi eğitim verilmesinin bilgi düzeyini arttırabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada çalışanların %77.1'nin öğrencilerin %89.7'sinin adli vakaya yaklaşım ile ilgili eğitim almadığı belirlendi (Tablo 4). Sakallı'nın (2018) yaptığı çalışmada adli vakaya müdahale ile ilgili çalışmada hemşirelerin %25.1'inin, adli hemşirelikle ilgili ise hiç eğitim alınmadığı belirtilmiştir. Eyüp'ün (2019) yaptığı çalışmada katılımcıların %73.1'inin mezun olmadan önce, %80.8'inin mezuniyet sonrasında adli vaka ile ilgili eğitim almadıkları belirtilmiştir. Çelik'in (2019) yaptığı çalışmada çalışanların %80.9'unun çalıştığı kurumda adli vaka ile ilgili eğitim almadığı belirlenmiştir. Çalışanların %82.2'si adli vakalara yaklaşım konusunda eğitim alınması gerektiğini düşünmektedir. Yapılan çalışmalar adli vakalara yaklaşımın ebe ve hemşireler için öğrenilmesi gereken yeni bir uzmanlık alanı olması eğitim alma gereksiniminin olduğunu göstermiştir.

Araştırmada çalışan katılımcıların %85.6 ve öğrencilerin %92.5'inin adli vakalarla ilgi yönetmelik maddesi ve içeriği ile ilgili bilgi sahibi olmadığı belirlenmiştir. Topçu (2015) yaptığı çalışmasında çalışanların %92.3'ünün "Görevi esnasında işlenmiş

veya işlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen sağlık çalışanı cezalandırılır” TCK 280. yönetmelik maddesi ve içeriği ile ilgili bilgi sahibi olmadığı, %88.9’unun Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Beden Muayenesi ve Genetik İncelemeler Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik içeriğini bilmediğini belirtmiştir. Akpınar (2021) yaptığı çalışmada literatürün aksine öğrencilerin %71.1’inin doğru yanıt verdiğini, bunun sebebinin adli hemşirelik/ebelik ile ilgili seçmeli dersleri olmasından dolayı doğru cevabın yüksek çıktığını düşündüğünü belirtmiştir.

Araştırmada çalışanların %85.6’sı öğrencilerin %97.9’u adli vakada ebe/hemşirelerin görev alması gerektiğini düşünmektedir. Sakallı (2018) yaptığı çalışmada katılımcıların %82,9’u adli vakalarda görev alınması gerektiğini belirtmiştir. Eyüp (2019) yaptığı çalışmada da hemşirelerin %81,7’si adli vakalarda görev alınması gerektiğini belirtmiştir. Bayar (2021) yaptığı çalışmada ebelerin adli vakada çalışmak istemediklerini belirtmiştir. Bu çalışma da da çalışan katılımcılar adli alanda çalışmayı düşünmemektedir. Öğrencilerin ise yarısından fazlası adli alanda çalışmayı düşünmektedir. Yaptığımız araştırma ile literatür benzerlik göstermektedir.

Araştırmada çalışanların ve öğrencilerin çoğunluğu anamnez almanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %61.9’unun öğrencilerin %80.8’inin fizik muayene yapmak ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların ve öğrencilerin yarısından fazlasının fiziksel delilleri korumanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %70.3’ünün öğrencilerin %86.3’ünün fiziksel delillerin laboratuvara ulaşmasını sağlamanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; çalışanların %69.5’inin öğrencilerin %75.3’ünün fiziksel delilleri kayıt altına almanın ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; fiziksel delillerin toplanmasında çalışanların yarısının ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşünmediği öğrencilerin yarısından fazlasının ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü; fiziksel delillerin laboratuvarında incelenmesini sağlamada çalışanların yarısından fazlasının ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşünmediği öğrencilerin yarısından fazlasının ebe/hemşirenin sorumluluğu olduğunu düşündüğü belirlendi. Topçu (2015) çalışmasında %73.4’ü fiziksel muayene yapmanın hemşirelerin görevleri olmadığını düşünmekte, çalışanların çoğunluğunun (%64) delilleri korumanın,

delillerin laboratuvara ulaştırmanın (%58.6), delillerin kayıt edilmesinin (%60.6) sorumluluğu olduğunu ancak fiziksel delilleri toplamak (%75.4) fizik muayene yapmanın (%73.4) sorumluluğu olmadığını söylediğini belirtmiştir. Acil serviste çalışma suresinin artmasının bilginin artmasını da olumlu etkilediğini, eğitim alınmasının bilgi düzeyini arttırdığını soylemiştir. elik (2021) alışmasında %39.5' inin prosedürleri bildiğini ve anamnez almadaki ortalaması (49.31), fiziksel muayene ortalaması (54.62), kanıtın toplanma ortalaması (39.77), kanıtın saklanması ortalaması (28.10), kayıt altına alma ortalaması (47.34), delillerin laboratuvara ulaştırılmasını sağlama (%54.1), kanıt koruma zincirinin sağlanması ile ilgili bilgi seviyesi ortalaması 47.19 (± 24.62) olarak bulunduğu belirtilmiştir. Çalışanların %56.7'si adli vakalara yaklaşımda bakım vermekten korkmadıkları, %45,9' u adli olaylarla günlük yaşantılarında sık karşılaşmadığını belirtmiştir. Eyüp (2019) alışmasında katılımcıların %66.3' adli olguların muayenesini yapma ve delil toplanmasında hemşirelerin görevli olması gerektiğini düşünmektedir.

Yaptığımız araştırmada literatürde rneği olmayan zgn adli vaka senaryoları oluşturularak bu senaryolara yönelik ebe, hemşire ve öğrencilerin adli vakaya yaklaşımları incelenmiştir. Senaryolara verilen cevaplar doğrultusunda çalışanlara konu ile ilgili hizmet içi eğitimlerin aralıklarla planlaması ve adli vakalara yaklaşımla ilgili planlanan eğitimlerin alınması için çalışanların ve öğrencilerin teşvik edilmesi bilgi düzeyinin arttırılmasını sağlayabileceği düşünülmektedir.

Empati başkasının duygularını yaşamadan karşımızdaki kişinin onu etkili dinleyerek duygularını anlamaya alışmamızdır. Ebeler ve hemşireler hastalarıyla ilgilenirken ne kadar empatik yaklaşırlarsa o kadar etkili bakım verebilirler (Bekmezci ve ark., 2015). Araştırmada alışanların empatik eğilim puan ortalamasının orta düzeyde 68.763 ± 8.829 , öğrencilerin empatik eğilim puan ortalamasının 68.343 ± 8.886 orta düzeyde olduğu grlmştir.

Araştırmada alışanların adli vaka ile ilgili hizmet içi eğitim alanların empatik eğilim toplam puanları ($x=72.296$), adli vaka ile ilgili hizmet içi eğitim almayanların empatik eğilim toplam puanlarından ($x=67.714$) yüksek bulunmuştur. Çalışanların empatik eğilim toplam puanları yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, meslekte çalışma süresi, şu anda çalışılan birim empatik eğilim düzeyinin artma sağlamadığını

göstermektedir. Çalışanların empatik eğilim toplam puanları adli vakalarda kendinizi yeterli hissetme durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Altınoluk (2014) yaptığı çalışmada empatik eğitim alanlarla almayanların empatik eğilim ve beceri puanı ortalamalarına bakıldığında arasında belirgin bir fark olmadığını, kendini hastaları anlama konusunda yeterli hisseden çalışanların empatik eğilim puanı ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek olduğunu, yaş ilerledikçe empatik eğilim puanının arttığını, meslekte çalışma yılı arttıkça empatik eğilim düzeyinin artmadığını belirtmiştir. Bekmezci ve arkadaşlarının (2015) yaptığı çalışmada öğrencilerinin empatik eğilim hakkında %52.0'nın daha önce bilgisi olmadığını saptamıştır.

Gordi (2023), yaptığı çalışmada; çalışmaya katılan hemşirelerin empatik eğilim düzeylerinin ortalamasının (65.01 ± 6.53) biraz üzerinde olduğunu belirtmiştir. Yıldız (2023) yaptığı çalışmada hemşirelerin empati düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, meslekte çalışma yılı, eğitim durumuna göre farklılık göstermediğini bildirmiştir. Özdemir (2015) yaptığı çalışmada cinsiyete göre empatik eğilim düzeyleri karşılaştırıldığında kadın hemşirelerin empatik eğilim toplam puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirtilmiştir ($p=0.001$; $p<0.01$). Çalışmada öğrenim durumlarına göre lisans mezunu hemşirelerin puan ortalamaları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Taylan (2023) yaptığı çalışmada ebelik öğrencilerinin empatik eğilim düzeyi puan ortalaması 70.24 ± 9.51 olduğu ve ortalamanın üzerinde iyi olarak tanımlandığını söylemiştir. Bekmezci ve arkadaşları (2015) ebelik öğrencileri üzerine yaptığı empatik eğilim düzeyi puan ortalamasını 68.98 ± 8.99 olarak, Ertekin Pınar ve Yıldırım (2020) ebelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada empatik eğilim düzeyi puan ortalamasını 71.23 ± 7.94 olarak, Tuna Oran ve Kurul (2019)'un ebelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada empatik eğilim düzeyi puan ortalamasını 70.56 ± 8.29 olarak bulmuştur. Yiğitbaş ve arkadaşları (2019) ebelik ve hemşirelik öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada puanları düşük olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada adli vakaların muayenesini yapmaya katılanların ve yönetmelik bilenlerin empatik eğilim toplam puanları, adli vakaların muayenesini yapmaya katılmayanların ve yönetmelik bilmeyenlerin empatik eğilim toplam puanlarından yüksek bulunmuştur.

Adil dünya inancı kişinin psikolojik ihtiyacıyla birlikte adalet anlayışı olarak tanımlanabilmektedir. Araştırmada çalışanların genel adil dünya inancı 17.87 ± 3.89 , öğrencilerin 17.39 ± 3.38 olduğu görülmüştür. Çalışanların adil dünya inancı toplam, kişisel adil dünya inancı ile empatik eğilim toplam puanları yaş, cinsiyet (genel adil dünya inancı hariç), medeni durum, meslek, meslekte çalışma süresi ve şu anda çalışılan birimden etkilenmediği ve anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$). Genel adil dünya inancı çalışanlarda kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür. Erkek çalışan sayısının burada az olması (8 katılımcı) nedeniyle daha geniş bir popülasyonda yapılması önerilmektedir. Öğrencilerde ebelik bölümündekilerin genel adil dünya inancı puanları ($x=17.75$), hemşirelik bölümündekilerin genel adil dünya inancı puanlarından ($x=16.51$) yüksek bulunmuştur. Kocagazioğlu (2019) yaptığı çalışmaya göre adli alanda çalışanların adil dünya inancı ortalaması sağlık çalışanlarından daha yüksek bulunmuştur. Çalışmadaki bulgulara göre cinsiyete, yaşa, medeni duruma, eğitime göre anlamlı bir farklılık bulunmazken çalışma süresine göre adil dünya inancı düzeyi değişmektedir. Adli alanda çalışan 0-5 yıl arası süreli çalışanların adil dünya inancı daha yüksektir. Araştırmada empatik eğilim toplam ile adil dünya inancı arasında çalışanlarda ($p=0.007 < 0.05$) ve öğrencilerde ($p=0.000 < 0.05$) zayıf pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Zheng ve arkadaşları (2022) tarafından Çin de klinik öncesi tıp öğrencileriyle yapılan bir çalışmada empati düzeyleri, adil dünya inançlarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur ($r=0.194$, $p < 0.01$).

Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin adli vakalarla karşılaştıklarında eğitilmiş sağlık personelleri olmaları açısından lisans eğitimlerinin içerisinde adli içeriğin olduğu ve empatinin pekiştirildiği derslerin bulunması gerekmektedir. Çalışanların adli vakalarla ilgili hizmet içi eğitim ve sertifika programlarıyla desteklenmesi gerekir.

5.2. Sonuç

- Çalışanların ve öğrencilerin yeterli düzeyde adli vaka ile ilgili eğitimi almadıkları,
- Ebe ve hemşirelerin adli vaka konusunda hizmet içi eğitim almadıkları,
- Hem çalışan hem de öğrencilerin adli vakalar ile ilgili eğitim alınması gerektiğini düşündükleri,

- Hem çalışan hem de öğrenciler adli olaylarda ebe ve hemşirelerin olması gerektiği düşündükleri,
- Çalışanların çoğu adli alanda çalışmak istemediklerini belirtirken öğrencilerin ise çoğu çalışmak istediğini belirttiği,
- Çalışanlar ve öğrencilerin kendilerini adli vaka yönetiminde yetersiz gördüklerini belirttikleri,
- Çalışanlar ve öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin orta düzeyde olduğu,
- Çalışanlar ve öğrencilerin adil dünya inançlarının benzer olduğu,
- Vaka senaryolarına her bir vakaya yönelik verilen 4'er soru için katılımcıların verdiği doğru yanıtların çalışanlar ve öğrencilerde benzer olduğu,
- Cinsiyetin genel adil dünya inancını etkilediği,
- Adli vakalara yönelik yönetmeliği bilme durumu, adli vaka muayenesine katılma durumu ve adli vakaya yönelik kendini yeterli hissetme durumunun empatik eğilim ile ilişkili olduğu,
- Çalışanlar empatik eğilim düzeylerinin adil dünya inancı toplam ve kişisel adil dünya inancı ile pozitif zayıf yönde bir ilişki olduğu,
- Öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin adil dünya inancı toplam ve genel adil dünya inancı ile pozitif zayıf yönde bir ilişki olduğu görüldü.

5.3. Öneriler

- Ebelik ve hemşirelik öğrencilerine adli bilimlerle ilgili (adli ebelik/ hemşirelik) ders verilmesi,
- Ebelik ve hemşirelik öğrencilerine müfredat içerisindeki konulara adil dünya inancı içeriği eklenmesi,
- Çalışanlar ve öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin orta düzeyde olması nedeniyle derslerde ve hizmet içi eğitimlerde empatinin pekiştirilmesi,
- Adli alanda uzmanlaşmayı sağlamak için adli ebelik/hemşirelik lisansüstü eğitim programlarının yaygınlaştırılması,
- Ebe ve hemşirelere adli vakalara yaklaşım konusunda çalıştıkları kurumda hizmet içi eğitimlerin planlanması,
- Ebeler, hemşireler ve öğrenciler için adli vakalarla ilgili sertifika programlarının

düzenlenmesi,

- Adli hemşirelik/ebelik ile ilgili yasal düzenlemeler yapılarak ebelerin ve hemşirelerin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi önerilmektedir.

6. KAYNAKÇA

Akkoyun, F. (1982), Empatik Anlayış Üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 63 – 69.

Akpınar, G. (2021), İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Hemşirelik Fakültesinde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinin Yasal Sorumluluklara İlişkin Adli Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Tıp Ana Bilim Dalı, Malatya, (Danışman: Prof. Dr. Osman Celbiş).

Aksu, S. (2017), Adli Ebelik. *HSP4(3):277-284*.

Aktaş, S., Pasinlioğlu, T. (2016), Ebenin Empatik İletişim Becerisinin Doğum Eylemine ve Doğum Sonrası Döneme Etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19 Özel Sayı.

Altın, B. (2021), Acil Serviste Çalışan Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve Adli Olgulara Yaklaşımlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Acil Tıp Ana Bilim Dalı, Tokat, (Danışman: Doç. Dr. Nurşah Başol).

Altınoluk, H. (2014), Hemşirelerde/Ebelerde Empatik Eğilim ve Becerilerin Değerlendirilmesi (Denizli Servergazi Hastanesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Mehmet Fikret Gezgin).

Aydın, A.C., (2020), Türkiye’de Hastane Öncesi Acil Sağlık Ekiplerinin Adli Vakalara Yaklaşım Algoritması, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Adli Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Aylin Yalçın Sarıbey).

Aydın, F., Yavuz, M.S., Akın, U., Kahraman, İ. (2018), Elektrik Çarpması Sonucu Meydana Gelen Yaralanmaların Adli-Tıbbi Değerlendirmesi. *Ege Tıp Dergisi* 57(2):116-118.

Aydoğdu, H.İ., Aydoğdu, Z.A., Ateş, E.A., Özer, E. (2017), Aile Hekimliği Uygulamasında Adli Olgu Kavramı. *Klinik Tıp Aile Hekimliği Dergisi* 9(2), 61-64.

Bahar, M.T. (2008), Acil Servislerde Çalışan Hemşireler Tarafından Adli Vakaların Tanılanması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Rukiye Pınar).

Bayar, R. (2021), Bir Kamu Hastanesinde Çalışan Ebelerin Adli Ebelik Konusundaki Bilgi ve Deneyimleri, Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Aydın, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hale Uyar Hazar).

Baykuzu, G. (2016), Üniversite Öğrencilerinde Travmatik Yaşantılar, Travma Sonrası Stres Belirtileri, Yasal Yollara Başvuru Tercihleri ve Adil Dünya İnancı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Adli Bilimler Anabilim Dalı, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. Gürol Cantürk).

Bayram, G.O., Beji, N.K. (2009), Sağlık Çalışanlarının Cinsel Şiddet Mağduru Kadına Yaklaşımı. *İÜ.F.N. Hem. Dergisi* 17(1), 41-47.

Bekmezci, H., Yurttaş, Ç.B., Özkan, H. (2015), Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi [HSP]*.2(1):46-54.

Beyaz, Ö. (2016). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin İncelenmesi: Anadolu Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Eskişehir, (Danışman: Dr.Öğr. Üyesi Dilek Yalız Solmaz).

Bölüktaş, R.P., Özer, Z., Yıldırım, D. (2018), Uluslararası Hemşirelik And'ının Mesleki Değerler Açısından İncelenmesi. *Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(13), 83 – 98.

Bükülmez, A., Tahta, E.G., Şen, T.A., Alpay, F. (2013), Çocuk Acil Servisine Başvuran Zehirlenme Vakalarının Değerlendirilmesi. *Kocatepe Tıp Dergisi* 14(1), 12-16.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., Köklü, N. (2018). Sosyal Bilimler İçin İstatistik, Ankara: Pegem Akademi.

Cavlı, S. (2021), Acil Servislere Gelen Adli Olguların Biyolojik Delillerinin Toplanmasında Hemşirelerin Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Adli Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sultan Mehtap Büyüker).

Cengiz, S. (2008), Hemşirelerde Empatik Eğilim ve İş Doyumu İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Necmiye Sabuncu).

Charitou, A., Fifli, P., Vivilaki, G. (2019), Is Empathy An İmportant Attribute Of Midwives And Other Health Professionals: A review. *Eur J Midwifery*, 3: 4.

Çelik, Y. (2019), Acil Serviste Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının Adli Vakaya Yönelik Tutum ve Uygulamalarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İlknur Çalışkan).

Çelik, G. (2021), Acil Servis Hemşirelerinin Adli Vakalara Olan Yaklaşımı: Vaka Senaryosu Üzerinden Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Ankara, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülay Yazıcı).

Çelikel, A., Karbeyaz, K., Akkaya, H., Aslıyüksek, H. (2012), Adli Tıp Şube Müdürlüğü'ne Yansıyan Yanık Olguları; Eskişehir Deneyimi. *Mustafa Kemal Üniv.Tıp Dergisi* 3(12).

Çevik, S.A., Başer, M. (2012), Adli Hemşirelik ve Çalışma Alanları. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(2) 143-152.

Dalbert C. (1999). The World Is More Just for Me Than Generally: About the Personal Belief in a Just World Scale Validity. *Soc Justice Res*, 12, 79-98.

Dalbert C. & Stoeber J. (2006). The Personal Belief İn A Just World And Domain-Spesific Beliefs About Justice At School And İn The Family: A Longitudinal Study With Adolescents. *Int J Behav Dev*, 30, 200-207.

Demir, V. (2016), Tıp Fakültesi Altıncı Sınıf Öğrencileri ve Uzmanlık Eğitimi Alan Doktorların Adli Raporlar Konusundaki Bilgi, Tutum ve Düşüncelerinin Değerlendirilmesi, Tıpta Uzmanlık Tezi, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği

Anabilim Dalı, Diyarbakır, (Danışman: Doç. Dr. Tahsin Çelepkolu, Yrd. Doç. Dr. P. Gamze Erten Bucaktepe).

Demir, S., Yazar, M.E., Dereli, A.K., Acar, K. (2018), Denizli'deki İntihar Ölümünün Analizi: 10 Yıllık Retrospektif Otopsi Çalışması. *Adli Tıp Bülten*, 23 (2), 93-99.

Demirci, Ş., Doğan, K.H. (2010), Asfiksi Türleri ve Asfiksi Olgularında Ölü Muayenesi. İçinde: Birinci Basamakta Adli Tıp Koç S, Can M, (Eds) İstanbul: İstanbul Tabip Odası, s: 33-56.

Doğan, M.B. (2012), Adli Vakalarda Olay Yeri Müdahaleye Giden Sağlık Ekiplerinin Olay Yeri Ve Delillere Yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Yard. Doç. Dr. Emel Hülya Yükseloğlu).

Dökmen, Ü. (1987), Empati Kurma Becerisi ile Sosyometrik Statü Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1), 183 – 207.

Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 21 (1-2), 155-190.

Dökmen, Ü. (2010), İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Duman, İ.B. (2019), 2016-2018 Yılları Arasında Genital Muayene Yapılarak Rapor Düzenlenmek Üzere Adli Tıp Anabilim Dalımıza Başvuran Kadın Olguların Retrospektif Değerlendirilmesi, Uzmanlık Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Isparta, (Danışman: Prof. Dr. S. Serhat Gürpınar).

Eyüp, M. (2019), Olay Yeri İnceleme ve Kriminalistik Programı Acil Servis ve Yoğun Bakım Hemşirelerinde Adli Vakaya Yaklaşımın Eğitim Düzeyleriyle Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Adli Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Serhat Özkes).

George, D., Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10. baskı), Boston: Pearson Education.

Gordi, S. (2023), Çocuk Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğunun Empatik Eğilim ve Duyarlı Sevgi Açısından İncelenmesi, Yüksek

Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, (Danışman: Doç. Dr. Serap Yıldırım).

Göregenli, M. (2003). Şiddet, Kötü Muamele ve İşkenceye İlişkin Değerlendirmeler, Tutumlar ve Deneyimler, İşkencenin Önlenmesinde Hukukçuların Rolü Projesi Raporu, İzmir.

Harding, W.G., McConatha, J.T., Kumar, V.K. (2020), The Relationship between Just World Beliefs and Life Satisfaction. *Int J Environ Res Public Health*, 17(17): 6410.

Hourfar, S. (2021), Lisansüstü Eğitim Programına Kayıtlı Ebelerin “Adli Ebelik” Konusundaki Bilgi ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, İzmir, (Danışman: Doç. Dr. Birsen Karaca Saydam).

IAFN, Areas of Forensic Nursing Practice, <https://www.forensicnurses.org/page/AreasFNPractice> Erişim Tarihi: 26.01.2023.

Kalaycı, Ş. (2006), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Karadayı, B., Kolusayın, M.Ö., Kaya, A., Karadayı, Ş. (2013), Acil Tedavi Birimlerinde Adli Olgudan Biyolojik Materyal Alınması ve Gönderilmesi. *Marmara Medical Journal*, 26:111-7.

Kaya, B. (2020), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Bağlı Kuruluşlarda Çalışanlarda İkincil Travmatik Stres ve Adil Dünya İnancının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çag Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Mersin, (Danışman: Doç. Dr. Binnaz Kıran).

Kılınç, S., Torun, F. (2011), Adil Dünya İnancı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1):1-14.

Kocagazioğlu, S.Y. (2019), Adli Alanda Çalışanlarda Adil Dünya İnancı, Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Neylan Ziyalar).

Kuldal, C.V. (2020), Adli Hemşirelik ve Yasal Boyutu, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Adli Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Gülsün Ayhan Aygörmmez Uğurlubay).

Mert, O.Ö. (2017), Anlaşılabilir ve Çekişmeli Boşanan Bireylerin Empatik Eğilim

Düzeylelerinin Karşılaştırılması (İstanbul Anadolu Adliyesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bölümleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Abdullah Karatay).

Odabaş R.K., Taşpınar A. (2020), Jinekoloji ve Obstetri Alanlarında Adli Olaylar ve Ebelik Yaklaşımı. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*;3(2):143-150.

Oran N.T., Kurul Ş. (2019), Ebelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeyleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi* ;6(1):30-38.

Özdemir, N.G. (2015), Hemşirelerin Empatik Eğilim ve Empatik Becerileri ile Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Merdiye Şendir).

Özden, D., Yıldırım, N., (2009), Adli Vakaya Hemşirelerin Yaklaşımı, *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 73-81.

Özorhon, EY., Altınkaya, SÖ., Apay, SE., (2017), Obstetrik Acillerde Adli Vakalar, *Kocatepe Tıp Dergisi*;18:119-129.

Öztunç, G. (2014), Hemşireliğin Doğası. İçinde: Hemşirelik Esasları. Aştı Atabey T, Karadağ A, (eds.), İstanbul: Akademi Basın Yayın, s: 26-35.

Pınar, Ş.E., Yıldırım, G. (2020), Öğrenci Ebelerde Empatik Eğilim ve Özgeciliğin İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*,10(3): 263-270.

Sadıç, E., Alparslan, Ö. (2021), Kadına Yönelik Şiddet ve Adli Ebelik. *Meyad Akademi*, 2(2), 150-162.

Sakallı, D. (2018), Acil Servis Hemşirelerinin Adli Vaka ve Kanıtlara Yaklaşım Konusunda Bilgi Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Manar Aslan).

Sarıtaş, A, Çıkman, M., Çandar, M., Kandiş, H., Baltacı, D. (2011), Kliniğimize Başvuran Adli Nitelikteki Yanık Vakalarının Geriye Dönük Analizi: 4 Yıllık Tecrübe. *Düzce Tıp Dergisi* 13(3): 29-33.

Savaşkan, G.G. (2020). Adli Psikoloji Alanında Çalışan Psikologların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ile Empati Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek

Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Adli Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Feride Gökben Hızlı Sayar).

Schulz, A.A., Wirtz, M.A. (2022), Midwives' empathy and shared decision making from women's perspective-sensitivity of an assessment to compare quality of care in prenatal and obstetric care. *BMC Pregnancy Childbirth*, 22: 717.

Şentürk, S., Büyükaslan, B. (2013), Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Adli Hemşirelik Konusundaki Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 3(3), 19-26.

Tabachnick, L.S., Fidell, B.G. (2013), *Using Multivariate Statistics* (6. baskı), Boston: Pearson Education.

Taylan, H. (2023), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Ebelik Öğrencilerinin Profesyonel Değerlerinin ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Manisa, (Danışman: Doç. Dr. Nurgül Güngör Tavşanlı).

Temel, M., Şişman, F.N. (2013), Kadına Yönelik Cinsel Saldırılarda Hemşirelik Yaklaşımı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 85-90.

Tezbasan, İ.Y. (2019), Cinsel Saldırı Suçunun Delillendirilmesinde Adli Ebelerin Rolü: Türkiye'ye Özgü Model Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü, Adli Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Sevil Atasoy).

Topçu, E.T. (2015), Acil Servislerde Çalışan Sağlık Bakım Personelinin Sık Karşılaşılan Adli Olgulara Yaklaşımlarına İlişkin Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Ankara, (Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ebru Erek Kazan, Eş Danışman: Doç. Dr. Erhan Büken).

Türk Ebeler Derneği
<https://www.duzen.com.tr/artFiles/T%C3%9CRK%20EBELER%20DERNE%C4%9E%C4%B0%20-%20Ebeli%C4%9Fin%20Tarih%C3%A7esi.pdf> Erişim Tarihi: 26.01.2023

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (10) (Erişim Tarihi: 01.09.2023)
(<https://www.mevzuat.gov.tr>).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (17) (Erişim Tarihi: 01.09.2023)

(<https://www.mevzuat.gov.tr>)

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (36) (Erişim Tarihi: 01.09.2023)

(<https://www.mevzuat.gov.tr>).

Türk Ceza Kanunu (280) (Erişim Tarihi: 02.01.2024)

(<https://www.mevzuat.gov.tr>).

Ünal, C. (1972), İnsanları Anlama Kabiliyeti. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 5(3), 71 – 93.

WHO. (2017), Nursing and Midwifery in the History of the World Health Organization (Erişim Tarihi: 26.01.2023).

WHO. (2014), “Global Status Report on Violence Prevention”, Geneva-Switzerland: World Health Organization. (Erişim Tarihi: 26.01.2023).

Yıldız, Ö. (2023), Hemşirelerin Etik Duyarlılık ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Hasta Savunuculuk Rollerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Samsun, (Danışman Prof.Dr. Zeliha Koç).

Yigitbaş, Ç., Bulut, A.D., Günseli, S. (2019), Algılanan Sosyal Destek ile Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Arasındaki İlişki. *Euras J Fam Med* 8(4):155-64.

Zheng, Y., Hu, D., Li, X., Yin, M. (2022), Research on the Relationship between Empathy, Belief in a Just World, and Childhood Trauma in Pre-Clinical Medical Students. *Healthcare (Basel)*. 11;10(10).

7. EKLER

Ek 1: Kurum İzin Yazısı

Ek 2.1. Adil Dünya İnancı Ölçeği Kullanım İzni

Ek 2.2. Empatik Eğilim Ölçeği Kullanım İzni

Ek 3.1.1. Kişisel Bilgi Formu (Öğrenciler için)

Bu çalışma, Adli Vakaya Yaklaşımında Ebe ve Hemşirelerin Adil Dünya İnancı ile Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi amacıyla planlandı. Lütfen soruları eksiksiz yanıtlayınız. Araştırmaya destek verdiğiniz için teşekkür ederim.

Ece AKGÜDEN, Dr. Öğr. Üyesi Nilgün AVCI

No	İçerik
1	Yaşınız:..... (Belirtiniz)
2	Cinsiyetiniz: a) Kadın b) Erkek
3	Bölümünüz: a) Ebelik b) Hemşirelik
4	Medeni durumunuz: a) Evli b) Bekar
5	Ebe/hemşire olarak çalışma durumunuz: a) Çalışıyorum b) Çalışmıyorum
6	Eğer çalışıyorsanız şu anda çalışmakta olduğunuz bölüm: ..... (Belirtiniz)
7	Adli vakaya yaklaşım ile ilgili bir eğitim alma durumunuz: a) Evet b) Hayır
8	Adli vakaların bildirimi konusunda ne yapılması gerektiğini biliyor musunuz? a) Evet b) Hayır
9	Bu güne kadar kendiniz ve ya yakınınız adli vaka yaşadınız mı? a) Evet b) Hayır
10	Ceza Mahkemesi'nde Beden Muayenesi Genetik İncelemeler- Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik ile ilgili bilginiz var mı? a) Evet b) Hayır
11	Adli vakalar ile ilgili eğitim alınması gerektiğini düşünüyor musunuz? a) Evet b) Hayır
12	Adli vaka ve fiziksel kanıtlara yaklaşım konusunda kendinizi yeterli hissediyor musunuz? a) Yeterli b) Kısmen yeterli c) Yetersiz
13	Adli alanda çalışmayı düşünme durumunuz: a) Evet b) Hayır
14	Mezuniyet sonrası adli ebelik/hemşirelik ile ilgili herhangi bir kurs/sertifika programına katılmayı düşünme durumunuz: a) Evet b) Hayır
15	Sizce adli vaka değerlendirmesi kim tarafından yapılmalı: (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) a) Hekim d) Polis b) Hemşire e) Diğer..... (Belirtiniz) c) Ebe
16	Hastanelerde adli ebe/hemşirelerin görev alması gerektiğini düşünüyor musunuz? a) Evet b) Hayır
17	Adli vaka değerlendirmesi sürecini gözlemleme durumunuz: a) Evet b) Hayır
18	Hiç adli vaka bildirimini yapıldığını gözlemlediniz/yaptınız mı? a) Evet b) Hayır

19	Klinik uygulamaya çıktığınız alanları/çalıştığınız bölümleri düşünerek birimlere ne sıklıkla adli vaka niteliği taşıyan vakalar gelmektedir? a) Sık sık b) Ara sıra c) Nadir d) Hiç																												
20	Klinik uygulamaya çıktığınız alanları/çalıştığınız bölümleri düşünerek kurumda adli tıp uzmanı bulunma durumu: a) Evet, var b) Hayır, yok																												
21	Adli vakaya bakım verdiğinizizi düşünseniz bu durum sizde ayrı bir stres kaynağı oluşturur muydu? a) Evet b) Hayır																												
22	Sizce adli vakada aşağıdaki görevlerin hangisi ebe veya hemşirenin sorumluluğundadır: <table><tr><td>1</td><td>Anamnez almak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr><tr><td>2</td><td>Fizik muayene yapmak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr><tr><td>3</td><td>Fiziksel delilleri toplamak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr><tr><td>4</td><td>Fiziksel delilleri korumak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr><tr><td>5</td><td>Fiziksel delillerin laboratuvara ulaşmasını sağlamak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr><tr><td>6</td><td>Fiziksel delillerin laboratuvarında incelenmesini sağlamak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr><tr><td>7</td><td>Fiziksel delilleri kayıt altına almak</td><td>Evet</td><td>Hayır</td></tr></table>	1	Anamnez almak	Evet	Hayır	2	Fizik muayene yapmak	Evet	Hayır	3	Fiziksel delilleri toplamak	Evet	Hayır	4	Fiziksel delilleri korumak	Evet	Hayır	5	Fiziksel delillerin laboratuvara ulaşmasını sağlamak	Evet	Hayır	6	Fiziksel delillerin laboratuvarında incelenmesini sağlamak	Evet	Hayır	7	Fiziksel delilleri kayıt altına almak	Evet	Hayır
1	Anamnez almak	Evet	Hayır																										
2	Fizik muayene yapmak	Evet	Hayır																										
3	Fiziksel delilleri toplamak	Evet	Hayır																										
4	Fiziksel delilleri korumak	Evet	Hayır																										
5	Fiziksel delillerin laboratuvara ulaşmasını sağlamak	Evet	Hayır																										
6	Fiziksel delillerin laboratuvarında incelenmesini sağlamak	Evet	Hayır																										
7	Fiziksel delilleri kayıt altına almak	Evet	Hayır																										

Ek 3.1.2. Kişisel Bilgi Formu (Çalışanlar için)

Bu çalışma, Adli Vakaya Yaklaşımda Ebe ve Hemşirelerin Adil Dünya İnancı ile Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi amacıyla planlandı. Lütfen soruları eksiksiz yanıtlayınız. Araştırmaya destek verdiğiniz için teşekkür ederim.

Ece AKGÜDEN, Dr. Öğr. Üyesi Nilgün AVCI

No	İçerik
1	Yaşınız:..... (Belirtiniz)
2	Cinsiyetiniz: a) Kadın b) Erkek
3	Medeni durumunuz: a) Evli b) Bekar
4	Eğitim durumunuz: a) Sağlık Meslek Lisesi mezunu d) Lisans mezunu b) Önlisans mezunu e) Yüksek lisans/ Doktora mezunu c) Lisans öğrencisi
5	Mesleğiniz :..... (Belirtiniz)
6	Meslekte çalışma süreniz: ..... (Belirtiniz)
7	Şu anda çalışmakta olduğunuz birim: ..... (Belirtiniz)
8	Eğitim hemşireliği yapma/idari görevde (sorumlu, başhemşire, vb.) bulunma durumunuz: a) Evet b) Hayır
9	Adli vakaya yaklaşım ile ilgili bir eğitim aldınız mı? a) Evet b) Hayır
10	Adli tıp veya adli vaka ile ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı? a) Evet b) Hayır
11	Adli vakaların bildirimi konusunda ne yapılması gerektiğini biliyor musunuz? a) Evet b) Hayır
12	Bu güne kadar kendiniz ve ya yakınınız adli vaka yaşadınız mı? a) Evet b) Hayır
13	Ceza Mahkemesinde Beden Muayenesi Genetik İncelemeler- Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik ile ilgili bilginiz var mı? a) Evet b) Hayır
14	Adli vakalar ile ilgili eğitim alınması gerektiğini düşünüyor musunuz? a) Evet b) Hayır
15	Adli vaka ve fiziksel kanıtlara yaklaşım konusunda kendinizi yeterli hissediyor musunuz? a) Yeterli b) Kısmen yeterli c) Yetersiz
16	Adli alanda çalışmayı düşünme durumunuz: a) Evet b) Hayır
17	Sizce adli vaka değerlendirmesi kim tarafından yapılmalı: (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) a) Hekim d) Polis b) Hemşire e) Diğer..... (Belirtiniz) c) Ebe
18	Hastanelerde adli ebe/hemşirelerin görev alması gerektiğini düşünüyor musunuz? a) Evet b) Hayır
19	Adli vaka değerlendirmesi yapma/gözlemlleme durumunuz: a) Evet b) Hayır

20	Adli vakalarda fiziksel delillerin toplanması sürecine katılma durumunuz: a) Evet b) Hayır		
21	Adli vakaların muayenesini yapma/muayene sürecine katılma durumunuz: a) Evet, muayene yaptım b) Evet, muayene sürecine katıldım c) Evet, muayene yaptım/sürecine katıldım d) Hayır		
22	Hiç adli vaka bildirimini yapıldığını gözlemlediniz/yaptınız mı? a) Evet b) Hayır		
23	Biriminize ne sıklıkla adli vaka niteliği taşıyan vakalar gelmektedir? a) Sık sık b) Ara sıra c) Nadir d) Hiç		
24	Kurumunuzda adli tıp uzmanı bulunma durumu: a) Evet, var b) Hayır, yok		
25	Adli vakaya bakım verdiğinizde bu durum sizde ayrı bir stres kaynağı oluyor mu? a) Evet b) Hayır		
26	Sizce adli vakada aşağıdaki görevlerin hangisi ebe veya hemşirenin sorumluluğundadır:		
1	Anamnez almak	Evet	Hayır
2	Fizik muayene yapmak	Evet	Hayır
3	Fiziksel delilleri toplamak	Evet	Hayır
4	Fiziksel delilleri korumak	Evet	Hayır
5	Fiziksel delillerin laboratuvara ulaşmasını sağlamak	Evet	Hayır
6	Fiziksel delillerin laboratuvarında incelenmesini sağlamak	Evet	Hayır
7	Fiziksel delilleri kayıt altına almak	Evet	Hayır

Ek 3.2. Adil Dünya İnancı Ölçeği

Bu anket insanların dünyaya ilişkin algıları konusunda bilimsel veri toplamayı amaçlamaktadır. Veriler sadece bilimsel çalışma için kullanılacaktır. Bunun için isim yazmanıza gerek yoktur. İfadelerin cevabı kişiden kişiye değişebilmektedir. Bu nedenle aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuduktan sonra size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Her ifadeyi sadece bir defa işaretleyiniz ve hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.

No	İçerik	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Biraz katılıyorum Biraz katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen karşıyım
1	Eninde sonunda başıma gelen her şeyi hak ettiğime inanıyorum.					
2	Bana karşı genellikle adil davranılmıştır.					
3	Çoğunlukla ne hak ettiysem onu bulmuşumdur.					
4	Genel olarak baktığımda, yaşadığım olaylar adildir.					
5	Hayatımdaki adaletsizlikler istisnai durumlardır.					
6	Hayatta başıma gelen olayların çok büyük bir kısmının adil olduğuna inanıyorum.					
7	Benimle ilgili verilen önemli kararların çoğunlukla adil olduğunu düşünüyorum.					
8	Dünyanın aslında adil bir yer olduğunu düşünüyorum.					
9	İnsanların eninde sonunda ne hak ederlerse onu bulacaklarına inanıyorum.					
10	Adaletin her zaman adaletsizlikler karşısında galip geleceğinden eminim.					
11	Uzun vadede insanların adaletsizliklerin üstesinden geleceğine inanıyorum.					
12	Hayatın her alandaki adaletsizliklerin (örneğin iş hayatında, aile hayatında, politik hayatta vs.) bir kural olmaktan ziyade birer istisna olduğuna inanıyorum.					
13	İnsanların önemli kararlar verirken adil olmaya gayret ettiklerine					

Ek 3.3. Empatik Eğilim Ölçeği

Aşağıda 20 cümle bulunmaktadır. Bir cümledeki ifadeyi kendinize tamamen uygun bulacağınızı düşünürseniz 5'i, oldukça uygun bulacağınızı düşünürseniz 4'ü, oldukça aykırı bulacağınızı düşünürseniz 2'yi, tamamen aykırı bulacağınızı düşünürseniz 1'i işaret koyunuz. Eğer bir cümleye ilişkin olarak kararsızlık belirtecekseniz 3'e işaret koyunuz.

No	İçerik	Tamamen uygun	Oldukça uygun	Kararsız m	Oldukça aykırı	Tamamen aykırı
1	Çok sayıda dostum var.	5	4	3	2	1
2	Film seyrederken bazen gözlerim yaşarır.	5	4	3	2	1
3	Sıklıkla kendimi yalnız hissedirim.	5	4	3	2	1
4	Bana dertlerini anlatanlar yanımdan ferahlamış olarak ayrılırlar.	5	4	3	2	1
5	Başkalarının problemleri beni kendi problemlerim kadar ilgilendirir.	5	4	3	2	1
6	Duygularımı başkalarına iletmede güçlük çekerim.	5	4	3	2	1
7	İnsanların film seyrederken ağlamaları tuhafıma gider.	5	4	3	2	1
8	Birisiyle tartışırken bazen dikkatim onun söylediklerinden çok vereceğim cevap üzerinde yoğunlaşır.	5	4	3	2	1
9	Çevrede çok sevilen bir insanım.	5	4	3	2	1
10	Televizyondaki filmler mutlu sona ulaşınca rahatlarım.	5	4	3	2	1
11	Düşüncelerimi başkalarına iletmede güçlük çektiğim olur.	5	4	3	2	1
12	İnsanların çoğu bencildir.	5	4	3	2	1
13	Sinirli bir insanım.	5	4	3	2	1
14	Genellikle insanlara güvenirim.	5	4	3	2	1
15	İnsanlar beni tam olarak anlamıyorlar.	5	4	3	2	1
16	Girişken bir insanım.	5	4	3	2	1
17	Bir yakınımın derdimi anlatmak beni rahatlatır.	5	4	3	2	1
18	Genellikle hayatımdan memnunum.	5	4	3	2	1
19	Yakınlarım bana sık sık dertlerini anlatırlar.	5	4	3	2	1
20	Genellikle keyfim yerindedir.	5	4	3	2	1

Ek 3.4. Adli Vaka Senaryoları

VAKA 1. *Havaalanından otele gitmek için bindiği takside tecavüze uğradığını iddia eden Ş.E. adlı şahsın yapılan fizik muayenesinde boyun bölgesinde kızarıklık, sol göğüs üzerinde 3*2cm boyutunda kızarıklık, her iki el bileğinde de zorlamaya bağlı olduğu düşünülen parmak izleri ve dudağında kanama saptanmıştır. Vajinal muayenesinde hymende saat kadrajında 3-5 yönünde eskiden oluşmuş yırtıklar, serviks ve labialarda ise herhangi bir sorun saptanmamıştır. Anal muayenesi de normal bulunan Ş.E.'nin bilinci açık ve genel durumu iyidir.*

1.1. Vaka 1'de belirtilen hastadan alınacak anamnez için aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- Yakınları gelmeden anamnez oluşturulamaz.
- 112 ASH'nin ilettiği anamnez yeterlidir.
- Gözlemsel durum anamnezde belirtilmelidir.
- Hemşire/ebe anamnezde subjektif olmalıdır.

1.2. Vaka 1'de belirtilen hastanın muayenesi için aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- Muayene, tüm giysiler çıkarılarak yapılır.
- Fiziksel muayenede her bölge için ayrı eldiven kullanılır.
- Abrasyon tanınması fiziksel muayenede yapılır.
- Laserasyon kaydı muayene sonrası yapılır.

1.3. Aşağıdakilerden hangisi Vaka 1'de belirtilen hastaya ait kanıt tanımlaması dahilinde **bulunmamaktadır**?

- Getirildiği sedye örtüsü
- Kıyafetleri
- Tırnak arası swaplar
- Elleri

1.4. Vaka 1'de belirtilen hastanın kıyafetleri çıkarılırken aşağıdaki ifadelerden hangisinin **yapılmaması** gerekir?

- İç çamaşırları uygun bir şekilde uygun boyutta kağıt poşete konulur.
- Tüm delillere ayrı bir eldiven ile dokunulur.
- Kıyafetler aileye teslim edilir.
- Tüm deliller için tutanak tutulur.

VAKA 2. Sekiz yaşındaki E.C. adlı mağdur A.S. adlı üvey babası tarafından cinsel istismara uğradığını annesine söylemiştir. Gerekli iç bedensel muayenenin yapılması için hastaneye başvurulmuştur. Diz göğüs pozisyonu verilen çocuğa işlem ile ilgili gerekli bilgi ve açıklamalar yapılmış olup çocuğun sakinleşmesi ve güven duyması sağlanmaya çalışılmıştır. Vajinal muayenesi sırasında yeni oluşmuş çatlaklar, oral muayenesi sırasında da çatlaklar, oral fistül olduğu gözlenmiştir. Bu süreç sonunda çocuk cebinden kendi çizmiş olduğu çizimlerini çıkartmıştır.

2.1. İç bedensel muayenesi için hangisi yanlıştır?

- Vajinal ve anal sürüntü örnekleri alınır
- Anal iç ve dış sürüntü örnekleri alınır
- Vajinal iç ve dış sürüntü örnekleri alınır
- Oral sürüntü örnekleri alınır

2.2. Çocuk tarafından tarafımıza iletilen resimlere ne yapılmalıdır?

- Aileye teslim edilir.
- Çocuğa geri verilir.
- Polise teslim edilir.
- Anamnez dosyasına eklenir.

2.3. Çocuk ile olan ilk temasta aşağıdakilerden hangisini yapmak yanlış olur?

- Kendimizi tanıtır işlem ile ilgili bilgi vermeliyiz.
- Olay ile ilgili sorular yöneltilmeliyiz.
- Canını acıtmadan fiziksel muayenesini gerçekleştirmeliyiz.
- Çocuk ağlayıp muayeneyi reddetse bile muayeneyi tamamlamalıyız.

2.4. Mağdurdan alınan deliller ne yapılmalıdır?

- Sürüntü örneklerini ağzı kapalı swap tüplerine koyup düşmemesi için bantlamalıyız.
- Sürüntü örneklerini ağzı hava alacak şekilde tasarlanmış kutulara koymalıyız.
- Kan örnekleri kontaminasyon ve kırılmayı engelleyecek herhangi bir tüpe alınabilir.
- Mağdura ait kıyafetler ayrı ayrı paketlenmelidir.

VAKA 3. İki çocuk annesi olan F.E. eşi C.E. tarafından bıçakla yaralanmıştır. Hasta ilk muayene edildiğinde sağ kolunda 2-3cm genişliğinde 2 adet açık yarasının olduğu, boynunda boğuşma izlerinin olduğu, kafanın sol kısmında 2*3cm çapında saçlı deride kopma meydana geldiği, ayrıca vücudunda çok sayıda ekimoz olduğu görülmüştür. Sağ iç bacakta da 4*5cm ölçülerinde 3-4 cm derinliğinde geniş bir yara saptanmıştır.

3.1. Vaka 3’de belirtilen hastadan alınacak olan anamnezde aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?

- Onam alınmaksızın anamnez raporlama oluşturulur.
- Saptanan bulgular harici saptanamayan bulgular kayıt edilir.
- Duygusal tepkileri kayıt edilir.
- Anamnez kaydı oluşturan hemşirenin deneyimli olması gerekir.

3.2. Vaka 3’de belirtilen hastanın muayene işleminde aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- Yara tanımlama kaydı müdahale sonrası muayenede yapılır.
- Öykü ile uyumlu olmayan bulgular kayda alınmaz.
- Muayenede vakanın tüm kıyafetleri çıkarılır.
- Muayene istenilen zaman diliminde yapılabilir.

3.3. Vaka 3’de belirtilen hastaya göre aşağıdaki uygulamalardan hangisi doğrudur?

- Hasta kıyafetleri topluca tek poşette saklanır.
- Taytındaki sekresyonunun kurumasına fırsat verilmeden ambalajlama yapılır.
- Hasta üzerinden düşen hastaya ait olmayan maddeler delil olarak saklanır.
- Hastaya ait eşyalar hasta yakınlarına verilir.

3.4. Vaka 3’de belirtilen hastaya yaklaşımda aşağıdaki uygulamalardan hangisi **yanlıştır**?

- Delilin her el değişiminde bir alındı belgesi alan ve veren tarafından imzalanır.
- Delillere erişim olanağı bulunan personeller kurum kaydında tutulur.
- Delillerin bulunduğu dolap anahtarı hemşireler tarafından erişilebilir olmalıdır.
- Delil teslim formu tek nüsha hazırlanarak yalnızca polise teslim edilir.

Vaka 4. Hastanemize başvuran 29 yaşındaki A.A. isimli şahıs iki yıldır birlikte olduğu A.K. adlı sevgilisi ile aynı evde yaşadığını, aralarında çıkan tartışma sonucu darp edildiğini, o sırada 12 haftalık gebeliğinin olduğunu ve şu anda vajinal kanama şikayetinin mevcut olduğunu belirtmiştir.

4.1. Vaka 4'deki hasta ile yapılan ilk görüşmede hangisi **yapılmamalıdır**?

- Menstrüel siklus ile ilgili bilgileri alınır.
- Daha önceki şiddet öyküsü sorgulanır.
- Darp izi ve yara tespiti yapılır.
- Hasta yakınlarına hastanın izni olmaksızın bilgilendirme yapılır.

4.2. Hastadan alınması gereken bulgular için aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?

- Vajinal ve anal iç-dış sürüntü alınmalıdır
- Düşük materyalinin gebelik haftası ile uyumu incelenmelidir.
- Kadından turnak arası swap alınmalıdır
- Referans kan için IV kan örneği alınmalıdır

4.3. Düşük materyali laboratuvara götürülürken neye dikkat edilmelidir?

- Düşük materyali bir gazlı beze sarılarak kağıt torba içinde soğuk zincir halkasına uyularak gönderilmelidir.
- Düşük materyaline uygun boyuttaki cam kapaklı bir kapta soğuk zincir halkasına uyularak gönderilmelidir.
- Düşük materyalinden swap sürüntü örnekleri alınıp swap kaplarında soğuk zincir halkasına uyularak götürülmelidir.
- Düşük materyalinin tamamı parçalanmadan cam/plastik kapaklı bir kap içinde soğuk zincir halkasına uyularak gönderilmelidir.

4.4. Vaka 4'deki hastadan anamnez alırken aşağıdakilerden hangisinin yapılmasına dikkat edilmelidir?

- Hastayı tedirgin edebileceğinden tüm işlemler hakkında kendisine bilgi verilmemelidir.
- Hasta ile birebir görüşme yapılmalıdır.
- Hasta ve sevgilisi ile birlikte görüşme yapılmalıdır.
- Anamnezin gidişatına göre hastanın sevgilisi/yakını görüşmeden çıkartılmalıdır.

Sizce aşağıdaki durumlardan hangisi adli vakadır?

4 aylık bir bebeğin yataktan yuvarlanarak düşmesi.	Adli vakadır	Adli vaka değildir
Çocuğun yaralanması durumunda ayrı ayrı alınan ebeveyn öykülerinin uyumsuzluğunun fark edilmesi.	Adli vakadır	Adli vaka değildir
Fiziksel muayene için adli vakadan onam alınmaması.	Adli vakadır	Adli vaka değildir
Acil servise başvuran çocuğun ailesinin şikayetçi olmamasına rağmen istismar olduğu düşüncesiyle ilgili birimlere sevk edilmesi	Adli vakadır	Adli vaka değildir
Hymen muayenesi için talepte bulunan ailenin talebine uyarak muayeneyi gerçekleştirmek.	Adli vakadır	Adli vaka değildir

EK 4. Gönüllü Olur Formu

Sizi “Adli Vakaya Yaklaşımında Ebe Ve Hemşirelerin Adil Dünya İnancı Ve Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı bir araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışma, adli vakaya yaklaşımda ebe ve hemşirelerin adil dünya inancı ve empatik eğilim düzeylerini incelemek amacıyla yapılması planlanmıştır. Çalışmanın yaklaşık 118 ebe/hemşire ve 140 ebelik/hemşirelik öğrencisi üzerinde yapılması hedeflenmektedir. Bu çalışmada, siz katılımcıların isimleri kullanılmayacak, araştırma sonuçlarının yayınlanması halinde dahi sizin kimliğiniz gizli kalacaktır. Bu çalışma için size herhangi bir ücret ödenmeyecek ve sizden herhangi bir ücret talep edilmeyecektir.

Bu form sizi çalışma hakkında bilgilendirmeye yöneliktir. Size özel olarak anlatılan bilgilerin yazılı halini içermektedir. Lütfen formu dikkatlice okuyunuz ve imzalayınız. Bilmediğiniz terimleri ve anlamadığınız noktaları lütfen araştırmacıya sorunuz. Bu araştırma ile ilgili olarak kararınızı verirken gerek duyduğunuz bilgileri istemeye, doğru, anlaşılır ve doyurucu yanıtlar almaya hakkınız vardır. Siz istediğiniz zaman çalışmanın sonuçları hakkında bilgilendirileceksiniz, ayrıca istediğiniz anda çalışmadan ayrılma hakkına sahipsiniz. Araştırmaya destek verdiğiniz için teşekkür ederim.

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Forumu’ndaki tüm açıklamaları okudum. Bana yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli ya da gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakabileceğimi biliyorum.

İmza/Tarih

Sorumlu Araştırmacı: Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Avcı

Diğer Araştırmacılar: Ece Akgüden

Ek 5. Etik Kurul Onayı

8. ÖZGEÇMİŞ

9. İNTİHAL RAPORU

ADLİ VAKAYA YAKLAŞIMDA EBE VE HEMŞİRELERİN ADİL DÜNYA İNANCI VE EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% **18**
BENZERLİK ENDEKSİ

% **17**
İNTERNET KAYNAKLARI

% **6**
YAYINLAR

% **9**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%6
2	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	%1
3	openaccess.biruni.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
4	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	%1
5	dspace.biruni.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
6	Submitted to Adnan Menderes Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%1
7	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
8	earsiv.anadolu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1